

«ҚазТрансОйл» АҚ

Шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілік
(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығына сәйкес)

*2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

**Building a better
working world**

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілік

Шоғырландырылған бухгалтерлік баланс (№ 1 нысан)	1-2
Шоғырландырылған пайдалар мен заладар туралы есеп (№ 2 нысан)	3-4
Шоғырландырылған ақшалай қаражат қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (№ 3 нысан)	5-7
Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп (№ 4 нысан)	8-11
Түсіндірме жазба.....	12-80

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне

Біз 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және керсетілген күнге аяқталған жыл үшін «ҚазТрансОйл» АҚ мен оның еншілес ұйымдырының (бұдан әрі «Топ») қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің нысандарына аудит жүргіздік, әрі оған бухгалтерлік баланс, пайдалар мен залалдар туралы есеп, ақшалай қаражатының қозғалысы туралы есеп, капиталдағы өзгерістер туралы есеп нысандары мен түсіндірме жазбасы (бұдан әрі «шоғырландырылған есептілік нысандары») кіреді. «ҚазТрансОйл» АҚ-ның басшылығы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бұл нысандарын Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірледі.

Басшылықтың шоғырландырылған есептілік нысандарына қатысты жауапкершілігі

Топ басшылығы бұл шоғырландырылған есептілік нысандарының Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірленуі үшін, сондай-ақ басшылықтың пікірінше шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған есептілік нысандарын дайындауды қамтамасыз ету үшін қажетті ішкі бақылау процедуралары үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жүргізілген аудит негізінде осы шоғырландырылған есептілік нысандары туралы пікірімізді білдіру болып табылады. Біз аудитті Қазақстан Республикасында жарияланған Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің әдеп нормаларын сақтауымызды, аудитті қоса берілген шоғырландырылған есептілік нысандарында маңызды бұрмаланулардың жоқтығына жеткілікті түрде сенімді болатындай етіп жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудит шоғырландырылған есептілік нысандарында берілген сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдер алуға бағытталған процедуралардың орындалуын қамтиды. Процедуралар таңдау шынайы емес әрекеттердің немесе қате салдарынан шоғырландырылған есептілік нысандарының маңызды бұрмалану тәуекелін бағалау қосылатын аудитор тұжырымдарына негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор шоғырландырылған есептілік нысандарын дайындауға қатысты ішкі бақылау аспектілерін ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірін білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажет аудит процедураларын анықтау үшін қарастырады. Сондай-ақ Аудит тандалған есеп саясатының орындылығы мен басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін бағалауды және тұтас шоғырландырылған есептілік нысандарының берілуін бағалауды қамтиды.

Біз алған аудиторлық дәлелдер пікірімізді білдіруге жеткілікті әрі тиісінше деп санаймыз.

Пікір

Біздің ойымызша, 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін «ҚазТрансОйл» АҚ мен оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған есептілік нысандары барлық елеулі аспектілерде Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы №404 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірленді.

Әзірлеу қағидаттары және пайдалануын шектеу

Біздің пікірімізді өзгертпестен, біз қоса беріліп отырған шоғырландырылған есептілік нысандарын Топ Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарын орындау мақсатында әзірленгенін ерекше атап отырымыз. Тиісінше, бұл шоғырландырылған есептілік нысандары өзге мақсаттар үшін жарамсыз болуы мүмкін.

Басқа мәліметтер

Топ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жеке жинағын шығарды, сол бойынша біз 2019 жылғы 4 наурызда «ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлері үшін тәуелсіз аудитордың жеке аудиторлық есебін шығардық.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Гульмира Турмағамбетова
Аудитор / «Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы
№0000374 біліктілік күәлігі

Қазақстан Республикасында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ-2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы
Қаржы Министрлігімен 2005 жылғы
15 шілдеде берілген

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2019 жылғы 4 наурыз

Шоғырландырылған бухгалтерлік баланс
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

мың теңге

Активтер	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
I. Қысқа мерзімді активтер:			
Ақша қаражаты және оның баламалары	010	33.278.843	40.870.527
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	011	—	—
Туынды қаржы құралдары	012	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	013	—	—
Өтегенге дейін ұсталатын қаржы активтері	014	—	—
Өзге де қысқа мерзімді қаржы активтері	015	25.424.203	28.356.520
Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	016	5.627.598	7.067.133
Ағымдағы табыс салығы	017	961.849	3.489.707
Қорлар	018	5.130.498	4.068.718
Өзге де қысқа мерзімді активтер	019	18.132.925	14.904.216
Қысқа мерзімді активтердің жиыны (010-жолдан бастап 019-жолды қоса алғандағы сомасы)	100	88.555.916	98.756.821
Сатуға арналған активтер (немесе істен шыққан топтар)	101	2.406.231	2.848.498
II. Ұзақ мерзімді активтер			
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	110	—	—
Туынды қаржы құралдары	111	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	112	828.437	—
Өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	113	—	748.962
Өзге де ұзақ мерзімді қаржы активтері	114	2.778.076	3.948.692
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	115	82.987	71.783
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар	116	30.001.323	31.736.986
Инвестициялық мүлік	117	—	—
Негізгі құралдар	118	671.773.612	619.260.520
Биологиялық активтер	119	—	—
Барлау және бағалау активтері	120	—	—
Материалдық емес активтер	121	6.891.299	6.545.801
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	122	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	123	122.720	308.942
Ұзақ мерзімді активтердің жиыны (110-жолдан бастап 123-жолды қоса алғандағы сомасы)	200	712.478.454	662.621.686
Баланс (100-жол + 101-жол + 200-жол)		803.440.601	764.227.005

№ 1 нысан

Шоғырландырылған бухгалтерлік баланс (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

мың теңге

Міндеттеме және капитал	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
III. Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	210	—	—
Туынды қаржы құралдары	211	—	—
Өзге де қысқа мерзімді қаржы міндеттемелері	212	—	—
Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	213	12.957.514	17.612.359
Қысқа мерзімді резервтер	214	2.299.067	823.417
Табыс салығы бойынша ағымдағы салық міндеттемелері	215	1.348.926	1.119.287
Қызметкерлерге сыйақылар	216	10.279.349	10.053.682
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер	217	41.270.999	36.217.524
Қысқа мерзімді міндеттемелердің жиыны (210-жолдан бастап 217-жолды қоса алғандағы сомасы)	300	68.155.855	65.826.269
Сатуға арналған істен шыққан топтардың міндеттемелері	301	—	—
IV. Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	310	—	—
Туынды қаржы құралдары	311	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді қаржы міндеттемелері	312	—	—
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	313	—	—
Ұзақ мерзімді резервтер	314	34.050.308	28.088.073
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	315	67.394.342	63.123.255
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	316	8.423.897	7.498.361
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің жиыны (310-жолдан бастап 316-жолды қоса алғандағы сомасы)	400	109.868.547	98.709.689
V. Капитал			
Жарғылық (акционерлік) капитал	410	61.937.567	61.937.567
Эмиссиялық кіріс	411	—	—
Сатып алынған меншікті үлес құралдары	412	(9.549)	(9.549)
Резервтер	413	283.089.595	258.840.410
Бөлінбеген пайда (өтелмеген залал)	414	280.398.586	278.922.619
Негізгі ұйымның меншік иелеріне тиесілі капиталдың жиыны (410-жолдан бастап 414-жолды қоса алғандағы сомасы)	420	625.416.199	599.691.047
Бақыламайтын меншік иелерінің үлесі	421	—	—
Капиталдың барлығы (420-жол +/- 421-жол)	500	625.416.199	599.691.047
Баланс (300-жол + 301-жол + 400-жол + 500-жол)		803.440.601	764.227.005

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.К. Сармәмбетова

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған пайдалар мен залалдар туралы есеп

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезеңге	Алдағы кезеңге
Түсім	010	225.399.570	222.449.954
Сатылған тауарлар мен қызметтердің өзіндік құны	011	152.393.686	146.598.531
Жалпы пайда (010-жол – 011-жол)	012	73.005.884	75.851.423
Сату бойынша шығыстар	013	–	–
Өкімшілік шығыстар	014	16.871.021	16.020.923
Өзге шығыстар	015	5.799.824	1.000.544
Өзге кірістер	016	1.112.840	2.446.962
Операциялық пайда жиыны (залал) (+/- 012-жолдан 016-жолды қоса алғанда)	020	51.447.879	61.276.918
Қаржыландыру бойынша түскен кірістер	021	2.820.024	4.937.555
Қаржыландыру бойынша шығыстар	022	2.590.261	6.721.805
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің пайдасындағы (залалындағы) ұйымның үлесі	023	(2.075.937)	7.101.470
Өзге де операциялық емес кірістер	024	2.594.699	–
Өзге де операциялық емес шығыстар	025	–	651.952
Салық салғанға дейінгі пайда (залал) (+/- 020-жолдан 025-жолды қоса алғанда)	100	52.196.404	65.942.186
Табыс салығы бойынша шығыстар	101	13.711.421	15.824.330
Салық салғаннан кейін жалғасатын қызметтен түсетін пайда (залал) (100-жол – 101-жол)	200	38.484.983	50.117.856
Салық салғаннан кейін тоқтатылған қызметтен түсетін пайда (залал)	201	–	–
Мыналарға қатысты бір жылғы пайда (200-жол + 201-жол):	300	38.484.983	50.117.856
негізгі ұйымның меншік иелері		38.484.983	50.117.856
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		–	–

Шоғырландырылған пайдалар мен залалдар туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Керсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезеңге	Алдағы кезеңге
Өзге де жиынтық пайда, барлығы (410-жолдан бастап 420-жолды қоса алғанда сомасы)	400	48.845.207	21.215.264
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды қайта бағалау	410	52.319.487	15.106.598
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтерін қайта бағалау	411	—	—
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалындағы) үлесі	412	344.344	8.907.259
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	413	688.653	279.191
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына табыс салығы мөлшерлемесін өзгерту әсері	414	—	—
Ақша ағындарын хеджирлеу	415	—	—
Шетелдік ұйымдарға инвестициялар бойынша бағамдық айырма	416	6.504.534	150.119
Шетелдік операцияларға таза инвестицияларды хеджирлеу	417	—	—
Өзге де жиынтық пайданың өзге де құрауыштары	418	—	(150.746)
Пайда (залал) құрамында кері сыныптау кезіндегі түзету	419	—	—
Өзге де жиынтық пайда құрауыштарының салықтық әсері	420	(11.011.811)	(3.077.157)
Жалпы жиынтық пайда (300-жол + 400-жол)	500	87.330.190	71.333.120
Мыналарға тиесілі жалпы жиынтық пайда:		—	—
негізгі ұйымның меншік иелері		87.330.190	71.333.120
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		—	—
Акцияға арналған пайда:	600	100	130
оның ішінде:			
Акцияға арналған базалық пайда:			
жалғасатын қызметтен		100	130
тоқтатылған қызметтен		—	—
Акцияға арналған ажыратылған пайда:			
жалғасатын қызметтен		—	—
тоқтатылған қызметтен		—	—

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармаамбетова

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
I. Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
Салық салынғанға дейінгі пайда (залал)	010	52.196.404	65.942.186
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің амортизациясы мен құнсыздануы	011	55.058.811	48.965.922
Гудвилдің құнсыздануы	012	—	—
Сауда және өзге дебиторлық берешектің құнсыздануы	013	774.844	1.622.329
Сатуға арналған шығындарды шегере отырып, өділ құнына дейін сатуға арналған активтердің (немесе шығарылатын топтың) құнын есептен шығару	014	283.956	—
Негізгі құралдарды шығарудан залал (пайда)	015	1.228.319	740.922
Инвестициялық мүліктен залал (пайда)	016	—	—
Қарызды мерзімінен бұрын өтеуден залал (пайда)	017	—	—
Пайда мен залал туралы есеп арқылы түзетумен өділ құны бойынша көрсетілетін өзге қаржы активтерінен залал (пайда)	018	(122.932)	—
Қаржыландыру бойынша шығыстар (кірістер)	019	(106.831)	1.784.250
Қызметкерлерге сыйақылар	020	—	—
Үлестік құралдарымен сыйақылар бойынша шығыстар	021	—	—
Кейінге қалдырылған салықтар бойынша кірістер (шығыстар)	022	—	—
Іске асырылмаған оң (теріс) бағамдық айырма	023	(2.594.699)	641.071
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің залалындағы/(пайдасындағы) ұйымның үлесі	024	2.075.937	(7.101.470)
Жалпы жиынтық пайданың (залалдың) өзге ақшалай емес операциялық түзетулері	025	2.798.705	(590.424)
Жалпы жиынтық пайданы (залалды) түзету жиыны, барлығы (+/- 011-ден 025 аралығындағы жолдар)	030	59.396.110	46.062.600
Қордағы өзгерістер	031	(1.482.723)	(1.069.539)
Резервтің өзгерістері	032	(709.395)	(699.299)
Сауда және өзге дебиторлық берешектегі өзгерістер	033	(1.895.059)	(1.920.704)
Сауда және өзге кредиторлық берешектегі өзгерістер	034	1.656.515	1.722.258
Салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешектегі өзгерістер	035	(1.668.289)	(2.147.975)
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелердегі өзгерістер	036	4.390.111	1.562.386
Операциялық активтер мен міндеттемелердің қозғалысы жиыны, барлығы (+/- 031-ден 036 аралығындағы жолдар)	040	291.160	(2.552.873)
Төленген сыйақылар	041	2.917.095	4.712.241
Төленген табыс салығы	042	(17.364.973)	(15.218.590)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза сомасы (010-жол +/- 030-жол +/- 040-жол +/- 041-жол +/- 042-жол)	050	97.435.796	98.945.564

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
II. Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
1. Ақша қаражатының түсуі, барлығы (061-ден 071 аралығындағы жолдардың сомасы)	060	38.572.945	63.804.514
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды өткізу	061	5.491.706	18.661
Материалдық емес активтерді өткізу	062	—	—
Басқа да ұзақ мерзімді активтерді өткізу	063	—	—
Басқа ұйымдардың (еншілестерден басқа) үлестік құралдарын және бірлескен кәсіпкерліктегі қатысу үлесін өткізу	064	—	—
Басқа ұйымдардың борыштық құралдарын өткізу	065	—	—
Еншілес ұйымдарға бақылауды жоғалтқан кезде өтеу	066	—	—
Өзге де қаржы активтерін өткізу	067	—	—
Фьючерстік және форвардтық келісімшарттар, опциондар мен своптар	068	—	—
Алынған дивидендтер	069	—	—
Алынған сыйақылар	070	—	—
Өзге түсімдер	071	33.081.239	63.785.853
2. Ақша қаражатының шығарылуы, барлығы (081-ден 091 аралығындағы жолдар сомасы)	080	83.427.274	131.075.773
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды сатып алу	081	56.309.790	49.192.197
Материалдық емес активтерді сатып алу	082	27.164	701.553
Басқа ұзақ мерзімді активтерді сатып алу	083	—	—
Басқа ұйымдардың (еншілестерден басқа) үлестік құралдарын және бірлескен кәсіпкерліктегі қатысу үлестерін сатып алу	084	—	—
Басқа ұйымдардың үлестік құралдарын сатып алу	085	—	—
Еншілес ұйымдарға бақылауды сатып алу	086	—	—
Өзге қаржы активтерін сатып алу	087	—	—
Қарыздар беру	088	—	—
Фьючерстік және форвардтық келісімшарттар, опциондар мен своптар	089	—	—
Қауымдасқан және еншілес ұйымдарға инвестициялар	090	—	—
Өзге төлемдер	091	27.090.320	81.182.023
3. Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза сомасы (060-жол – 080-жол)	100	(44.854.329)	(67.271.259)

Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Алдағы кезең үшін
III. Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
1. Ақша қаражатының түсімі, барлығы (111-ден 114 аралығындағы жолдар сомасы)	110	—	—
оның ішінде:			
Акциялардың және басқа қаржы құралдарының эмиссиясы	111	—	—
Қарыздар алу	112	—	—
Алынған сыйақылар	113	—	—
Өзге түсімдер	114	—	—
2. Ақша қаражатының шығарылуы, барлығы (121-ден 125 аралығындағы жолдар сомасы)	120	61.540.496	59.617.355
оның ішінде:			
Қарыздарды өтеу	121	—	—
Сыйақы төлеу	122	—	—
Дивидендтерді төлеу	123	61.540.496	59.617.355
Ұйымдардың акциялары бойынша меншік иелеріне төлемдер	124	—	—
Өзге де шығарулар	125	—	—
3. Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының таза сомасы (110-жол – 120-жол)	130	(61.540.496)	(59.617.355)
4. Валюта айырбастау бағамының теңгеге әсері	140	1.367.345	(480.852)
5. Ақша қаражатының артуы +/- азаюы (050-жол +/- 100-жол +/- 130-жол +/- 140-жол)	150	(7.591.684)	(28.423.902)
6. Есепті кезеңнің басына ақша қаражаты мен олардың баламалары	160	40.870.527	69.294.429
7. Есепті кезеңнің аяғындағы ақша қаражаты мен олардың баламалары	170	33.278.843	40.870.527

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармазамбетова

№ 4 нысан

Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп
«ҚазТрансОйл» АҚ
 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Алдыңғы жылдың 1 қаңтарына сальдо	010	61.937.567	–	(9.549)	262.569.380	263.477.884	–	587.975.282
Есептік саясаттағы өзгеріс	011	–	–	–	–	–	–	–
Қайта есептелген сальдо (010-жол +/- 011-жол)	100	61.937.567	–	(9.549)	262.569.380	263.477.884	–	587.975.282
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (210-жол + 220-жол):	200	–	–	–	(3.728.970)	75.062.090	–	71.333.120
Бір жылдағы пайда (залал)	210	–	–	–	–	50.117.856	–	50.117.856
Өзге жиынтық пайда, барлығы (221-ден 229 аралығындағы жолдар сомасы):	220	–	–	–	(3.728.970)	24.944.234	–	21.215.264
оның ішінде:								
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан өсім (салық тиімділігін алғанда)	221	–	–	–	12.085.279	–	–	12.085.279
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан амортизация аударымы (салық тиімділігін алғанда)	222	–	–	–	(24.944.234)	24.944.234	–	–
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін қайта бағалау (салық тиімділігін алғанда)	223	–	–	–	–	–	–	–
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалдағы) үлесі	224	–	–	–	8.907.259	–	–	8.907.259
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	225	–	–	–	72.607	–	–	72.607
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына арналған табыс салығының мөлшерлемесіндегі өзгерістер әсері	226	–	–	–	–	–	–	–
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегергенде) хеджирлеу	227	–	–	–	–	–	–	–

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	228	–	–	–	150.119	–	–	150.119
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	229	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (310-нан 318 аралығындағы жолдар сомасы):	300	–	–	–	–	(59.617.355)	–	(59.617.355)
оның ішінде:								
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы	310	–	–	–	–	–	–	–
оның ішінде:								
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасы бойынша акциялар шығару		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасына қатысты салықтық пайда		–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерінің жарналары	311	–	–	–	–	–	–	–
Өз үлестік құралдарын (акцияларын) шығару	312	–	–	–	–	–	–	–
Бизнесті біріктіруге байланысты үлестік құралдарды шығару	313	–	–	–	–	–	–	–
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрауышы (салық тиімділігін шегергенде)	314	–	–	–	–	–	–	–
Дивидендтерді төлеу	315	–	–	–	–	(59.617.355)	–	(59.617.355)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	316	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен өзге де операциялар	317	–	–	–	–	–	–	–
Бақылауды жоғалтуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдардағы қатысу үлесіне өзгерістер	318	–	–	–	–	–	–	–
Өзге де операциялар	319	–	–	–	–	–	–	–
Есепті жылдың 1 қаңтарына сальдо (100-жол + 200-жол + 300-жол + 319-жол)	400	61.937.567	–	(9.549)	258.840.410	278.922.619	–	599.691.047
Есептік саясаттағы өзгеріс	401	–	–	–	–	(64.542)	–	(64.542)
Қайта есептелген сальдо (400-жол +/- 401-жол)	500	61.937.567	–	(9.549)	258.840.410	278.858.077	–	599.626.505
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (610-жол + 620-жол)	600	–	–	–	24.249.185	63.081.005	–	87.330.190
Бір жылғы пайда (залал)	610	–	–	–	–	38.484.983	–	38.484.983

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Өзге жиынтық пайда, барлығы (621-ден 629 аралығындағы жолдар сомасы):	620	–	–	–	24.249.185	24.596.022	–	48.845.207
оның ішінде:								
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалаудан өсім	621	–	–	–	41.445.407	–	–	41.445.407
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалаудан амортизацияны аудару	622	–	–	–	(24.596.022)	24.596.022	–	–
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін (салық тиімділігін шегергенде) қайта бағалау	623	–	–	–	–	–	–	–
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалдағы) үлесі	624	–	–	–	344.344	–	–	344.344
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	625	–	–	–	550.922	–	–	550.922
Еншілес компаниялардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына табыс салығының мөлшерлемесіндегі өзгерістердің тиімділігі	626	–	–	–	–	–	–	–
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегергенде) хеджирлеу	627	–	–	–	–	–	–	–
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	628	–	–	–	6.504.534	–	–	6.504.534
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	629	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (710-нан 718 аралығындағы жолдар сомасы)	700	–	–	–	–	(61.540.496)	–	(61.540.496)
оның ішінде:								
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру	710	–	–	–	–	–	–	–
оның ішінде:								
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасы бойынша акциялар шығару		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру схемасына қатысты салықтық пайда		–	–	–	–	–	–	–

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

№ 4 нысан

Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп (жалғасы)

«ҚазТрансОйл» АҚ

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл үшін

мың теңге

Құрауыштардың атауы	Жол коды	Негізгі ұйымның капиталы					Бақылан-байтын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Меншік иелерінің жарналары	711	—	—	—	—	—	—	—
Өз үлестік құралдарын (акцияларын) шығару	712	—	—	—	—	—	—	—
Бизнесті біріктіруге байланысты үлестік құралдар шығару	713	—	—	—	—	—	—	—
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрауышы (салық тиімділігін шегергенде)	714	—	—	—	—	—	—	—
Дивидендтерді төлеу	715	—	—	—	—	(61.540.496)	—	(61.540.496)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	716	—	—	—	—	—	—	—
Меншік иелерімен өзге де операциялар	717	—	—	—	—	—	—	—
Бақылауды жоғалтуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдардағы қатысу үлесіне өзгерістер	718	—	—	—	—	—	—	—
Өзге де операциялар	719	—	—	—	—	—	—	—
Есепті жылдың 31 желтоқсанына сальдо (500-жол + 600-жол + 700-жол + 719-жол)	800	61.937.567	—	(9.549)	283.089.595	280.398.586	—	625.416.199

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

12-80 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептіліктің ажыратылмайтын бөлігі болып табылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

31 желтоқсандағы 2018 жылғы жағдай бойынша

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2018 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ» немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» СБҚК» АҚ (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)**	Біріккен Араб Әмірлігі ері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	–

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

** PTL-дың Қазақстан Республикасында, Астана қаласында жұмыс істейтін филиалы бар.

Компания және оның еншілес ұйымдары бұдан әрі мәтін бойынша «Топ» ретінде қаралады.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан. Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы (Ғылыми-техникалық орталық) қаласында орналасқан филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Топтың ұзындығы 5.378 км магистралды мұнай құбырлары және ұзындығы 1.945 км суағызғылар желілері бар. Сонымен қатар, Топ басқа аралас құбыр желілерінде мұнайды тасымалдауды, сақтауды, ауыстырып құюды және оның көлік экспедициясын жүзеге асырады. Топтың МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияк – Атырау, Кеңкияк – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРБЖТҚҚК») реттеу нысаны болады. ТМРБЖТҚҚК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

2015-2019 жылдарға ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі шекті тарифтерді мына мөлшерде бекіту туралы ТМРБЖТҚҚК-ның 2015 жылғы 21 тамыздағы бұйрығы 2015 жылғы 1 қазаннан бастап күшіне енді:

- 2015 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.225,04 теңге;
- 2016 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.547,46 теңге;
- 2017 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.902,13 теңге;
- 2018 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.292,40 теңге*;
- 2019 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңге.

* Көрсетілген тариф 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап күшке енген Қазақстан Республикасының төңірегінен шет аймаққа мұнай айдау экспорттау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрайды.

«Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралды мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

Ресейде шығарылған мұнайды Өзбекстан Республикасына Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзит мақсатында тасымалдау тарифі 1 тонна үшін 25,12 АҚШ долларын (2017 жылға: 1 тонна үшін 22,90 АҚШ долларын) құрайды.

Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 3,11 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде) (2017 жылға: 1 тонна үшін 3,11 АҚШ долларын).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Бас директор (Баскарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2019 жылдың 4 наурызында басып шығаруға рұқсат етті және қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Қазақстан Республикасының Қаржы министрілігінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**3. ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес кәсіпорындарының 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Бақылау Топтың инвестиция объектісіне қатысудан түсетін кірістің өзгерісіне байланысты тәуекелге ұшыраған немесе осындай кірістерді алуға құқығы, сондай-ақ инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру арқылы кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болған жағдайда жүзеге асырылады.

Атап айтқанда, Топ инвестиция объектісін мына шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- Топтың инвестиция объектісіне қатысты өкілеттігі болғанда (яғни инвестиция объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін құқығы болған);
- Топта инвестиция объектісіне қатысудан түсетін кірістің өзгеруіне байланысты шығынға ұшырағанда немесе осындай кірісті алуға құқығы болғанда;
- Топта инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру көмегімен кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болғанда.

Топта инвестиция объектісіне қатысты басым дауыс құқығынан кем немесе ұқсас құқық болған жағдайда, Топ осы инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктің болуын бағалау кезінде барлық ақылға қонымды фактілерді және жағдаяттарды ескереді:

- инвестиция объектісінде өзге де дауыс беру құқығын ұстаушылармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Топқа тиесілі дауыс құқығы және ықтимал дауыс құқығы.

Егер фактілер мен жағдаяттар бақылаудың үш құраушысының біреуінің немесе бірнешеуінің өзгергенін білдірсе, Топ инвестиция объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайта талдайды. Еншілес мекемені шоғырландыру Топ еншілес компанияны бақылауды алған кезден басталады және Топ еншілес мекемені бақылауды жоғалтқан кезде доғарылады.

Еншілес мекеменің жыл ішінде сатып алған немесе шығарылған активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке кіргізіледі және Топ еншілес мекемеге бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыстың әр құраушысы, егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінің теріс сальдосына әкелген жағдайдың өзінде де Топтың бас компаниясының меншігі және бақыланбайтын қатысу үлесі болып табылады.

Қажет болған жағдайда еншілес компаниялардың қаржы есептілігі Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру үшін осындай компаниялардың есеп саясаты түзетіледі. Топ ішінде операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топ ішіндегі актив пен міндеттеме, капитал, кірістер, шығыстар мен ақша ағындары шоғырландыру кезінде толық алынып тасталады.

Бақылауды жоғалтпағанда еншілес кәсіпорындағы қатысу үлесінің өзгерісі капиталмен операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес кәсіпорынға бақылауды жоғалтса, ол тиісті активтер мен міндеттемелерді (оның ішінде гудвилді), бақыланбайтын қатысу үлестерін және капиталдың өзге де құралымдарын тануды тоқтатады және туындаған пайданы немесе залалды пайда мен залал құрамында таниды. Қалған инвестицияларды әділ құны бойынша таниды.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ**4.1 Бірлескен қызметке қатысу**

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар нысанында бірлескен қызметке қатысу үлесі бар.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорын – бұл бірлескен қызмет туралы келісім, оған сай келісімге бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріне құқығы бар. Бірлескен бақылау – шартпен негізделген бірлескен бақылауды жүзеге асыру, бұл маңызды қызметке қатысты шешім қабылдау бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірауызды келісімін талап ететін жағдайларда орын алады.

Бірлескен бақылауды анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын айқындау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.1 Бірлескен қызметке қатысу (жалғасы)**

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың теңгерімдік құны бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріндегі сатып алу күнінен кейін туындайтын өзгерістердегі үлесті тану салдарынан артылады немесе кемітіледі. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға қатысты гудвилл инвестициялардың теңгерімдік құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есеп Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорын қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі үлесін көрсетеді. Осындай объектілердің өзге де жиынтық табысындағы өзгерістер Топтың өзге де жиынтық табысының құрамында ұсынылады. Сонымен бірге, егер бірлескен кәсіпорынның капиталында тікелей танылған өзгерістер орын алса, Топ осындай өзгерістердегі өз үлесін мойындайды және бұл капиталдың өзгерістері туралы есепте қолданылатын болса, осы фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорындармен операциялары бойынша туындайтын іске асырылмаған пайда мен залалдар Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға қатысу үлесі болатын дәрежеде алынып тасталады.

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның пайдасындағы немесе залалындағы үлесі операциялық пайда шегінен тыс тікелей шоғырландырылған жиынтық табыс туралы есепте берілген. Ол бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның салық салуды есепке алғаннан кейінгі пайдасын немесе залалын көрсетеді.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты есепті кезең үшін жасалады. Қажет болған ретте есеп саясатын Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру мақсатында оған түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға Топтың инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалдарды тану қажеттілігін айқындайды. Топ әр есепті күнге бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар құнсыздануының объективті айғақтарының болуын анықтайды. Осындай айғақтар болған жағдайда Топ құнсыздану сомасын бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның өтеу құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы пайда/залалдардағы үлес» бабы бойынша шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте таниды.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға елеулі әсерді жоғалтқан жағдайда, Топ әділ құны бойынша қалған инвестицияны бағалайды және таниды. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның бірлескен бақылауды жоғалту кезінде теңгерімдік құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және есептен шығудан болатын түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады.

4.2 Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі теңгемен берілген. Топтың әр компаниясы өзінің қызмет ететін валютасын айқындайды және әр компанияның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар осы қызмет ететін валютада бағаланады. Компанияның, «Магистралдық Суағызғысы» ЖШС-ның және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың МұнайТас пен ҚҚҚ атқарымдық валютасы теңге болып табылады. РТЛ және БМТ-ның атқарымдық валютасы АҚШ доллары болып табылады, БТК-ның атқарымдық валютасы грузин лариі болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Топ компаниялары шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштеріне қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша есептейді.

Шетел валютасында бейнеленген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валюта спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.2 Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)***Топ компаниялары*

Шоғырландыру кезінде шетелдік бөлімшелердің активтері мен міндеттемелері есепті күніне қолданыстағы бағам бойынша теңгемен қайта есептеледі, осындай бөлімшелердің пайдасы мен залалдары орташа бағам бойынша қайта есептеледі. Осындай қайта есептеу кезінде пайда болатын бағамдық айырма өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Шетел бөлімшесі шыққан кезде осы шетел бөлімшесіне жататын өзге жиынтық кіріс құрамдастары пайда немесе залал құрамында танылады.

Шетелдік бөлімшені сатып алған ретте пайда болатын гудвил және активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құны олардың әділ құнына дейін шетелдік бөлімшенің активтері мен міндеттемелері ретінде ескеріледі және есепті күнге қолданыстағы валюта бағамы бойынша қайта есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
АҚШ доллары	345,04	326,08
Ресей рублі	5,50	5,59
Еуро	406,88	368,65
Грузин лариі	136,98	130,93

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	2018 жыл	2017 жыл
АҚШ доллары	384,20	332,33
Ресей рублі	5,52	5,77
Еуро	439,37	398,23
Грузин лариі	144,44	128,16

4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу (жалғасы)**

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса; немесе
- Топта есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Топ өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

4.4 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Топ негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Топ бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны шоғырландырылған қаржылық есептілікте бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (кандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Шоғырландырылған қаржылық есептілігінде кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Топ оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Топтың есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Топ талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Топ соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Топ және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.4 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдардың әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша ақпарат *5-ескертпеде* келтірілген.

4.5 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Топ айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәннің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша ақпаратты ашу *12-ескертпеде* ұсынылған. Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

4.6 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

Топ артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Топ өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.6 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі. Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Топ осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық акпарат 5 және 19 ескертпелерде ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Топтың Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

4.7 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Топ ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.7 Материалдық емес активтер (жалғасы)**

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

4.8 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті кезеңге Топ активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын Топтың жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлар және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де шоғырландырылған жиынтық кіріс құрамында танылған, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Топ бұрын активтің, гудвилді қоспағанда, құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда, құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Топ қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек *«Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»* ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне *«қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер»* болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Топ қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Топ өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен (*«стандарттық жағдайлардағы»* сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Топтың қаржылық активтері ақша қаражаттарын, өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтерін, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Топ үшін ең орындысы болып табылады. Топ мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)**Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар) (жалғасы)*

Топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына қысқа және ұзақ мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Топтың қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоспағанда, олар Топтың қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер, пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан, пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Топ бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Топтың бұл қаржылық активтері өтеуге дейін ұсталынатын инвестициялар ретінде жіктелді.

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Топ келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасы және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құнның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Топ өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде ұйымның қалауы бойынша жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар) (жалғасы)

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Топ осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Топтың қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Топ активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Топ активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Топ сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Топтан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (5-ескертпе);
- қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (9-ескертпе);
- өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері (банк салымдары) (8-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (7-ескертпе).

Топ пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Топпен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Топ шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Топ несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Топ несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Топ 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ - есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомада бағаланады.

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

4.11 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы олардың жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**4.12 Қаржы құралдарын өзара есепке алу**

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

4.13 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

4.14 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары және олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдарынан тұрады.

4.15 Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (занды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша міндеттемесі

Топ активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (5 және 19 ескертпелер).

Еңбекақы және өзге де қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелері

Топ өз қызметкерлеріне Топ пен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы төлейді. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және каза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.15 Резервтер (жалғасы)**

Еңбекақы және өзге де қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелері (жалғасы)

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады.

Актуралық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау.

Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуралық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Топ былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Топ жиынтық кіріс туралы есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Сатудың өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығыстар» бөлігі ретінде белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндеттемелердегі өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығындар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын негізде тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

4.16 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Топ осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Топ өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Топ агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Шоғырландырылған қаржы есептілігінде Топ жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде белгілі бір уақыт мерзімінде танылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**4.16 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)**

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Топтың шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Топтың төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

4.17 Салықтар

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Топ өзінің қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын табыс алатын елдерде қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс пен залалда емес, капитал құрамында танылады. Топ басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық

Мерзімі кейінге қалдырылған салық есепті күнге активтердің салық базасы мен міндеттемелер және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есепті күнге есептеледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.17 Салықтар (жалғасы)**

Мерзімі кейінге қалдырылған салық (жалғасы)

Мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей капитал құрамында танылады.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері және мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі кейінге қалдырылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Бизнесті біріктіру аясында сатып алынған, бірақ осы күнге жеке тану үшін өлшемді қанағаттандыра алмайтын салық пайдалары фактілер мен жағдаяттардың өзгерістері туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда, кейін танылады. Түзету егер ол бизнесті сатып алудың бастапқы есебі аяқталғанға дейін жүзеге асырылған болса, гудвилдің азаюы (егер шамасы гудвил мөлшерінен аспаса) ретінде көрінеді, өзге жағдайларда ол пайда немесе залал құрамында танылады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**4.17 Салықтар (жалғасы)***Қосылған құн салығы (ҚҚС)*

Тауарларды тиеу немесе қызметтер көрсету кезінде сату бойынша ҚҚС Топ компаниялары тіркелген мемлекеттер бюджетіне төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС-ты салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептілікте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Топ қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ-ға бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептілікте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

4.18 Капитал*Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Сатып алынған меншікті үлес құралдары

Сатып алынған меншікті үлес құралдары бастапқы құны бойынша танылады және капиталдан шегеріледі. Топтың меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті үлес құралдардың теңгерімдік құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Топ ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат шоғырландырылған есептілікте ашып жазылады.

4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер*

Топ алғаш рет 2018 жылғы 1 қаңтардан және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қолданды. Топ шығарылғанымен әлі күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Кейбір жаңа стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2018 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»

ҚЕХС (IFRS) 15 ҚЕХС (IAS) 11 «Құрылыс салуға жасалған шарттар», ҚЕХС (IAS) 18 «Түсім» және тиісті түсіндірмелерді алмастырады және келісімшарттар басқа стандарттар ауқымында болмаса, сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын кез келген түсімге қолданылады. Сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын түсімдерді есепке алу үшін жаңа стандарт бес сатылы моделді қарастырады. ҚЕХС (IFRS) 15-ге сәйкес, түсім ұйымның тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға ауыстырғанда алуды көздейтін құқығы, өтеуді көрсететін сомада танылады.

Стандарт бойынша ұйымдар пікірлерді қолданып, сатып алушылармен жасалатын шарттарға қатысты моделдің әрбір кезеңін қолданған кезде барлық лайықты фактілер мен жағдайларды есепке алуды талап етеді. Стандарт сондай-ақ шартты жасасуға қосымша шығындарды және шартты орындаумен тікелей байланысты шығындарды есепке алу талаптарын қамтиды.

Топ өз шоғырландырылған қаржылық есептілігінде күшіне еруге талап етілетін күннен бастап орындалмаған шарттарға қатысты жаңа стандарттың түрлендірілген ретроспективті нұсқасын қолданды. ҚЕХС (IFRS) 15 қолданылу салдарына толық талдау Топтың 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаржылық жағдайына және қызмет нәтижесіне әсерінің жоқтығын көрсетті.

Топтың қызметі негізінен Қазақстан Республикасы аумағында магистралдық құбырлар арқылы мұнай және су тасымалдау, сондай-ақ Грузияда мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құюмен байланысты.

(a) Қызметтер көрсету

Топ ай сайынғы негізде орындау міндетін атқарады және мұнай тасымалдау, мұнай көліктік экспедициясы және көрсетілген қызметтердің нақты көлемінің негізінде көрсетілген өзге де байланысты қызметтер бойынша қызметтер көрсетуден түскен түсімді мойындайды. Грузияда мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю міндеті ай сайынғы негізде орындалады және көрсетілген қызметтерден болған түсім көрсетілген қызметтердің нақты көлемінің негізінде мойындалады. Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету қызметтерінен түскен түсім уақыт ішінде мойындалады, өйткені сатып алушы Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындау барысында бір уақытта пайда алады және тұтынады. ҚЕХС (IFRS) 15 қызметтер көрсету шарттарына қолдану Топтың түсіміне, пайдасына немесе шығынына әсер етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Топ келесіні назарға алады:

(i) Ауыспалы өтеу

15 ҚЕХС (IFRS) түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушылармен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Тиісінше, бұл жаңарту Топтың түсімді тануына әсер етпейді.

(ii) Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес Топ ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)

(a) Қызметтер көрсету (жалғасы)

(ii) Принципал немесе агент рөлі (жалғасы)

Топ түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік жөнелту қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Топ қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Яғни, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

(iii) Сатып алушылардан алынған аванс төлемдері

Сатып алушылардан алынған аванстық төлемдер шарттық міндеттемелер болып табылады. Келісімшарттық міндеттемелер сатып алушыға сатып алушыдан Топқа өтеу құнын алған тауарларды немесе қызметтерді беру міндеттемесі болып табылады. Егер сатып алушы өнімді немесе қызметті сатып алушыға тасымалдамас бұрын өтеу құнын төлесе, келісімшарттық міндеттеме төлем жасалған кезде немесе төлем төленуі кезінде (қайсысы бұрын болған) мойындалады. Келісімшарттық міндеттемелер Топ өз келісімшарттық міндеттемелерін орындаған кезде түсім ретінде танылады.

Бұдан басқа, ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Топ шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Топ сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванс төлемдерін алады. Олар алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Топ уәделескен қызметтерді сатып алушыларға беру уақытының аралығы мен сатып алушының осындай қызметтерді төлеу мезеті біршама қысқа деп анықтады. Осылайша Топ осы шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттері жоқ деген қорытындыға келді.

(b) Ақпаратты ұсыну әрі ашу талаптары

Шоғырландырылған қаржы есептілігіне қойылатын талаптарға сәйкес Топ сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған түсім туралы ақпараттың егжей-тегжейін түсім мен ақша ағынының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімдеріне және тұрлаусыздығына қалай әсер ететін экономикалық факторларды көрсететін категориялар бойынша талдады. Тегжейлі түсімдерді ашып көрсету 23-ескертемеде келтірілген.

(в) Өзге де түзетулер

15 ҚЕХС (IFRS) бірінші қолданған кезде 15 ҚЕХС (IFRS) бойынша жүргізілген талдау нәтижесінде Топ шоғырландырылған қаржы есептілігінің басқа баптарын түзетпеді, мысалы, кейінге қалдырылған салықтарды, сатуға арналған активтерді және олармен байланысты міндеттемелерді, токтатылған қызметтен бір жылғы салық салудан кейінгі пайда немесе залалды, бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлестерді.

Тану мен бағалауға 15 ҚЕХС (IFRS) талаптары қаржы емес активтердің (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер объектілерінің) шығуынан, егер осындай шығу қалыпты қызметтің нәтижесі болмаған жағдайда, пайдалар мен залалдарды тануға әрі бағалауға қатысты қолданылады. Бұл өзгерістер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпеді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары»*

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау»-ды ауыстырады және 2018 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. ҚЕХС (IFRS) 9 қаржы құралдарын есепке алу жобасының үш бөлігінің басын біріктіреді: жіктеу мен бағалау, құнсыздану және хеджирлеуді есепке алу.

Перспективті түрде қолданылатын хеджирлеудің есепке алынуын қоспағанда, Топ 2018 жылдың 1 қаңтары бастапқы қолдану күніне ҚЕХС (IFRS) 9-ды ретроспективті түрде қолданды. Топ басшылығы салыстырмалы ақпаратты 2017 жылдың 1 қаңтарынан басталатын кезеңге қайта есептемеу жайлы шешім қабылдады, тиісінше:

- Қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша салыстырмалы ақпарат ҚЕХС (IAS) 39-ға сәйкес жіктеу және бағалау талаптарына сәйкес ашылды (7, 8, 9 және 18-ескертпелер);
- 2018 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылда капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте, 2018 жылдың 1 қаңтардағы жағдай бойынша кезеңнің басындағы үлестірілмеген пайданың қалдығын түзету танылды. Осы түзету туралы ақпарат келесі түрде ұсынылды:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Түзету</i>	<i>2018 жылғы 1 қаңтар</i>
Активтер		
Ұзақ мерзімді активтер		
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар (14-ескертпе)	(в)	(4.070)
Өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері (8-ескертпе)	(б)	(31.251)
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		(35.321)
Ағымдағы активтер		
Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (9-ескертпе)	(б)	(27.623)
Өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері (8-ескертпе)	(б)	(264)
Ақша қаражаттары және олардың баламалары (7-ескертпе)	(б)	(1.334)
Ағымдағы активтер жиыны		(29.221)
Активтер жиыны		(64.542)
Капитал		
Бөлінбеген пайда	(б), (в)	(64.542)
Капитал жиыны		(64.542)

(а) Жіктеу және бағалау

ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Топ бастапқыда қаржы активтерін әділ құны бойынша бағалайды, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған жағдайдағы қаржы активтері мәміле бойынша шығындар сомасына көбейтіледі.

ҚЕХС 9-ға сәйкес борыштық қаржы құралдары кейіннен әділ құн бойынша пайда немесе шығын арқылы, амортизацияланған құны бойынша немесе әділ құн бойынша өзге де жиынтық кіріс арқылы бағаланады. Жіктеу екі белгіге байланысты: Топ қаржы активтерін басқару үшін қолданылатын бизнес-моделіне, сондай-ақ қаржы құралдары бойынша келісімшартта ескерілген ақшалай қаражат ағыны «тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздарына арналған төлемдер» болып табылатынына.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)**(а) Жіктеу және бағалау (жалғасы)*

Жаңа талаптарға сәйкес Топ борыштық қаржылық активтерді келесі түрде жіктейді және бағалайды:

- Борыш құралдары қаржы активтері тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздары болып табылатын келісімшарттық ақшалай қаражат ағындарының төлемдерін алу үшін қаржы активтерін ұстап қалуға бағытталған бизнес-моделде сақталса, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Топ осы санатқа сауда және өзге де дебиторлық берешектерді, сондай-ақ кредиттік мекемелердегі қаражаттарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) кіргізеді. Топ аталған құралдар бойынша шарттық ақша ағындарының сипаттамаларын қарады және ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес амортизацияланған құны бойынша бағалау белгілеріне сәйкес келетінін қорытындылады. Сондықтан, осы құралдарды қайта жіктеудің қажеті жоқ.
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері келісімшарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу немесе шарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу және қаржы активтерін сату мақсатында бизнес-моделде ұсталмайтын борыштарды қамтиды және келісімшартпен көзделген ақша ағымдары тек берешектің негізгі сомасының өтелмеген бөлігі бойынша берешектің және пайыздың негізгі сомасына төлемдер болып табылмайды. Топ осы санатқа «Арнайы қаржы компаниясы DSFK» ЖШС облигацияларын кіргізеді. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Топтың осы қаржылық активтері өтелгенге дейін ұсталатын инвестициялар ретінде жіктелді. Алайда, 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап жіктеудегі өзгерістер 2017 жылғы желтоқсан айының соңында сатып алынғандықтан, жыл басындағы облигациялардың баланстық құнына әсерін тигізбеді және бастапқы тану кезінде әділ құн бойынша бағаланды және тиісінше есепті кезеңнің үлестірілмеген пайдасын түзету қажет емес. 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдайға, Топ осы қаржы активтерінің әділ құнын 12,7% нарықтық мөлшерлемесін ескере отырып қайта қарады (13-ескертуге).

Топтың бизнес үлгісі 2018 жылдың 1 қаңтарында, бастапқы қолданысқа енгізілген күні, бағаланып, 2018 жылдың 1 қаңтарында танылуы тоқтатылмаған қаржылық активтерге ретроспективті түрде қолданылды. Борыштық құралдар бойынша шарттық ақшалай қаражат ағыны тек қана борыштың негізгі сомасы және пайыздары есебінен төлемдер болып табылатынын талдау осы активтерді бастапқы тану кезінде болған фактілер мен жағдайлар негізінде жүзеге асырылады.

(б) Құнсыздану

ҚЕХС (IFRS) 9-ды қолдану қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған залалдарға қатысты Топ пайдаланатын есепке алу тәртібін түбегейлі өзгертті. ҚЕХС (IAS) 39-да қолданылған және келтірілген шығындарға негізделген әдіс болжамды күтілетін несиелік шығындар үлгісімен ауыстырылды.

ҚЕХС (IFRS) 9 Топтан пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер үшін күтілетін несиелік шығындар болжамды резервін көрсетуін талап етеді.

ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарын күтілетін несиелік шығындарға қатысты қолдану Топтың борыштық қаржылық активтері бойынша құнсызданудан болған шығындарға арналған резервтердің көбеюіне әкелді. Осы өсімнің нәтижесінде 2018 жылғы 1 қаңтарға үлестірілмеген пайда мөлшері түзетілді. Түзетулердің сомасы сауда және өзге де дебиторлық берешек, ақша қаражаттары мен олардың баламалары, банк салымдары және үлестірілмеген пайда 27.623 мың теңге, 1.334 мың теңге, 31.515 мың теңге және 64.542 мың теңге көлеміндегі, тиісінше, қалдықтардың азаюын құрады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)

(в) *Өзге де түзетулер*

9 ҚЕХС (IFRS) бірінші қолдануында, жоғарыда сипатталған түзетулерден басқа, негізгі қаржылық есептіліктің басқа баптары, мысалы, үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар сияқты баптар түзетілді. Бұл түзетулер бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың борыштық қаржылық активтері бойынша құнсызданудан болған шығындарды бағалауға арналған резервтің артуына байланысты. Осы өсімнің нәтижесінде кезеңнің басындағы үлестірілмеген пайда мөлшері түзетілді. Түзетудің нәтижесі: үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар қалдықтарының және үлестірілмеген пайда 4.070 мың теңгеге азаюы (14-ескертуге).

КРХҚЕ 22 «Шетелдік валютадағы операциялар және алдын ала төлем» түсініктемесі

Түсініктемеде алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені мойындауды тоқтатқан кезде тиісті активті, шығысты немесе кірісті (немесе оның бөлігін) бастапқы мойындау кезінде қолдануы тиіс айырбастау бағамын айқындау мақсаттары үшін алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені ұйымның бастапқы мойындаған күні операция жасау күні болып табылатыны түсіндіріледі. Алдын ала төлемді жасау немесе алу операциялары бірнешеу болған жағдайда ұйым әрбір ала төлемді жасау немесе алу операциясы күнін айқындауы тиіс. Осы түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IAS) 40 «Инвестициялық жылжымайтын мүлікті бір санаттан екінші санатқа ауыстыруға» түзетулер

Түзетулер ұйымның жылжымайтын объектілерін, салынып жатқан немесе дамып жатқан үдерістегі жылжымайтын мүлікті қоса, инвестициялық жылжымайтын мүліктің санатына немесе санаттан ауыстыруды түсіндіреді. Түзетулерде пайдалану түрінің өзгеруі жылжымайтын объект инвестициялық жылжымайтын мүліктің сипаттамасына сәйкес келмеген немесе бастаған кезде және оны пайдалану түрінің өзгергеніне куәлар болған жағдайда болады деп көрсетілген. Басшылардың жылжымайтын объектіні пайдалануға қатысты ойларының өзгеруі оны пайдалану түрінің өзгеруіне дәлел емес. Осы түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу және бағалауға» түзетулер

ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдерге» түзетулерді шығарды, оларда негізгі үш қырлары қаралады: акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды ақша қаражаттары есебімен бағалау құқығына өту шарттарының әсері; төлем көзінен ұсталатын салық бойынша міндеттемелер үшін нетто-негіздегі есеп айырысу шарттарымен акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу; нәтижесінде операция ақша қаражатымен есеп айырысатын операция ретінде жіктелуді тоқтатып үлестік құралдармен есеп айырысу операциясы ретінде жіктеле бастайтын акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операциялар шарттарының өзгерісін ескеру.

Түзетуді қабылдау кезінде ұйымдар өткен кезеңдер үшін ақпаратты қайта есептеуге міндетті емес, алайда барлық үш қырға қатысты түзету қолданылған және басқа да өлшемдер сақталған жағдайда қайталап қолдануға жол беріледі.

Акцияларға негізделген төлемдер бойынша Топтың есеп саясаты ақшалай есеп айырысу арқылы түзетулерде сипатталған тәсілмен сәйкес келеді. Бұдан басқа, Топ бастапқыда ұсталған салық міндеттемелері үшін таза негізде акцияларға негізделген төлемдер операцияларын жүргізбейді және акцияларға негізделген төлем операциясының шарттарын өзгертпейді.

Тиісінше, осы түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 4 түзетулер ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттары» бірге қолдану

Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 4 ауыстыратын ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» енгізілгенге дейін қаржы құралдары бойынша жаңа стандарттың, ҚЕХС (IFRS) 9, қолданылуынан туындайтын проблемаларды болдырмайды. Түзетулер сақтандыру шарттарын жасайтын ұйымдар үшін екі нұсқа ұсынады: ҚЕХС (IFRS) 9 қолданудан уақытша босату және енгізу әдісі. Бұл түзетулер Топқа қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар» – инвестиция объектілерін пайда немесе залал арқылы бағалау шешімі әр инвестиция үшін жеке қабылдану керек екенін түсіндіру

Түзетулер венчурлік инвестицияларда мамандандырылған ұйым немесе басқа ұқсас ұйым қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салған инвестицияларды бағалау шешімін пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қабылдау мүмкін екендігі түсіндіріледі. Мұндай шешім әр инвестиция үшін алғашқы тану кезінде жеке қабылданады. Егер өзі инвестициялық ұйым болып табылмайтын ұйымның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымдарда немесе бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесі болса, онда үлестік қатысу әдісін пайдаланған кезде осындай ұйым оның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорыны өз еншілес ұйымдарындағы өз қатысу үлестеріне қолданған әділ баға бойынша бағалауды сақтау шешімін қабылдай алады. Бұндай шешім әрбір инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын үшін жеке мына күндердің кешірек басталатын күнінде қабылданады: (а) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйымды немесе бірлескен кәсіпорынды бастапқы мойындау күні; (б) қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын инвестициялық ұйым болып табылған күні; және (в) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын алғаш рет бас ұйым болып табылған күні. Осы түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттарын алғашқы қолдану» түзетулер – ҚЕХС-ты бірінші рет қолданатын ұйымдарды қысқа мерзімді босатуды алып тастау.

ҚЕХС (IFRS) 1 Е3-Е7-тармақтарымен көзделген қысқа мерзімді босату алынып тасталды, себебі олар өз қызметін орындады. Осы түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпейді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылғанмен 2018 жылғы 31 желтоқсанға әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтірілген. Топ бұл стандарттар мен түсіндірмелерді күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетте.

ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау»

ҚЕХС (IFRS) 16 2016 жылғы қаңтарда шығарылды және ҚЕХС (IFRS) 17 «Жалдауды», КРХҚЕ (IFRIC) 4 «Жалдау белгілері келісімінде қолдағы барды айқындау», ПКР (SIC) 15 «Операциялық жалдау – ынталандыруларды» түсіндіру және ПКР (SIC) 27 «Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың маңызын айқындауды» түсіндіруді ауыстырады. МСФО (IFRS) 16 жалдау туралы ақпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаларын белгілейді және жалға алушылар барлық жалдау шартын қаржылық жалдауға арналған ҚЕХС (IAS) 17-де көзделген есепке алу тәртібіне ұқсас теңгерімде есепке алудың бірыңғай үлгісін пайдалана отырып көрсетуін талап етеді. Стандарт жалға алушыларды танудың екі түрінен босатуды көздейді – құны төмен активтерді жалдауға (мысалы, компьютерлер) және қысқа мерзімді жалдауға (12 айдан артық емес мерзімге жалдау) қатысты. Жалдау басталатын күнге жалға алушы жалдау төлемдеріне қатысты міндеттемелерді (яғни жалдау жөніндегі міндеттеме), сондай-ақ жалдау мерзімі ішінде базалық активті пайдалану құқығын білдіруші активті (яғни пайдалану құқығы нысанындағы актив) танитын болады.

Жалға алушылар пайдалану құқығы нысанындағы активтің амортизациясының шығыстарын жалдау жөніндегі міндеттеменің пайыздық шығысынан бөлек тануға міндетті болады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)*

Жалға алушылар сонымен қатар белгілі бір оқиға (мысалы, индекстің немесе осындай төлемдерді белгілеу үшін пайдаланатын ставканың өзгеруі нәтижесінде келешек жалдау төлемдерінің өзгеруі) басталған кезде міндеттемелерді қайта бағалауға тиіс болады. Көпшілік жағдайда жалға алушы пайдалану құқығы нысанындағы активті түзету ретінде жалдау жөніндегі міндеттемені қайта бағалау сомасын ескеретін болады.

ҚЕХС (IFRS) 16-ға сәйкес жалға алушы үшін есепке алу тәртібі іс жүзінде қазіргі кезде қолданыстағы ҚЕХС (IAS) 17 талаптарымен салыстырғанда өзгермейді. Жалға алушылар жалдауды ҚЕХС (IAS) 17-дегідей жіктеу қағидаттарын пайдаланып, бұл ретте жалдаудың екі түрін бөле отырып: операциялық және қаржылық, жіктеуді жалғастырады.

Сонымен қатар ҚЕХС (IFRS) 16 жалға берушілер мен жалға алушылардан ҚЕХС (IAS) 17-мен салыстырғанда ақпараттың ауқымды көлемін ашуды талап етеді.

2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты ҚЕХС (IFRS) 16 күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, бірақ ұйымның ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану күнінен ерте емес. Жалға алушы бұл стандартты қайталап қолдануды немесе түрлендірілген қайталап қолдануды пайдалана отырып пайдалануға құқылы. Стандарттың өтпелі жағдайы белгілі бір босатуды көздейді.

Топ бұрын ҚЕХС (IFRS) 17-ге және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау шарты болып сәйкестендірілген шарттарға ҚЕХС (IFRS) 16-ны модификацияланған ретроспективті әдіспен қолдануды жоспарлайды. Осылайша, Топ стандартты бұрын ҚЕХС (IFRS) 17 және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау белгілерін қамтитын шарттар ретінде сәйкестендірілмеген шарттарға қолданбайды.

Топ жалдау мерзімі бастапқы қолдану күнінде 12 айдан аспаған жалдау шарттарына, сондай-ақ базалық активінің төмен өзіндік құны жалдау шарттарына қатысты стандартта көзделген босатуларды қолдану туралы шешім қабылдады.

Есепті күндегі жағдай бойынша Топ ҚЕХС (IFRS) 16 әсеріне алдын ала талдау жасады, оның нәтижелері бойынша 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын кезеңге Топтың шоғырланған қаржылық есептілігіне әсері күтіледі, оның ішінде пайдалану құқы нысанындағы активтердің ұлғаюы, бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялардың азаюы, жалдау бойынша міндеттемелердің ұлғаюы және үлестірілмеген пайданың азаюы. Топ егжей-тегжей талдауды 2019 жылғы 31 наурызға дейін аяқтауды және оның 2019 жылғы 1 қаңтардағы нәтижелерін 2019 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша шоғырланған қаржылық есептілікте көрсетуді күтеді.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 17-ні «Сақтандыру шарттары» шығарды, сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдарға арналған ақпаратты мойындау және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарайтын, сақтандыру шарттарына арналған жаңа жан-жақты қаржылық есептілік стандарты.

ҚЕХС (IFRS) 17 2021 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте, салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі. Ұйым ҚЕХС (IFRS) 17-ні бірінші рет қолданған күні немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9-ды және ҚЕХС (IFRS) 15-ті қатар қолдануы шартымен мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Топқа қолданылмайды.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

КРХҚЕ (IFRIC) 23 «Пайдаға салықты есептеу қағидаларына қатысты анықсыздық» түсініктемесі

Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдануға әсер ететін, салық пайымдауларына қатысты анықсыздық болған жағдайларда пайдаға салықты есепке алу тәртібін қарайды. Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдану саласына жатпайтын салықтарға немесе алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ анықталмаған салық пайымдауларына байланысты проценттер мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру келесі мәселелерді қарайды:

- ұйым анықталмаған салық пайымдауларын бөлек қарай ма;
- салық органдарының салық пайымдауларын тексеруге қатысты ұйым жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық салынатын залалды), салық базасын, пайдаланбаған салық залалдарын, пайдаланбаған салық жеңілдіктері мен салық ставкаларын қалай айқындайды;
- ұйым фактілер мен мән-жайлардың өзгеруін қалай қарастырады.

Ұйым мынаны шешуі қажет: әрбір анықталмаған салық пайымдауын бөлек қарайды ма немесе бір не бірнеше басқа анықталмаған салық пайымдауларымен бірге қарайды ма. Анықсыздықты шешудің неғұрлым дәл нәтижесін болжауға мүмкіндік беретін әдісті қолдану қажет. Түсініктеме 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептілік кезеңдеріне қатысты күшіне енеді. Ауысу кезінде белгілі бір босатуларға жол беріледі. Топ түсініктемені ол күшіне енген күннен бастап қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Ықтимал теріс өтеммен мерзімнен бұрын өтеу шарттары»-на түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 9 сәйкес шартта көзделген ақша ағындары «негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген проценті есебіне ғана арналған төлем» болып табылуы (SPPI өлшемі) және құрал осылай жіктеуге рұқсат беретін тиісті бизнес үрдісі шеңберінде ұсталуы шартымен, борыш құралы амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалануы мүмкін. ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шарттың мерзімнен бұрын бұзылуына әкеп соқтыратын оқиғаға немесе мән-жайға қарамастан, сондай-ақ шартты мерзімнен бұрын бұзғаны үшін негізді өтеу құнын қай тарап төлейтініне немесе алатынына қарамастан, қаржылық актив SPPI өлшеміне жауап береді деп түсіндіреді.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 10 мен ҚЕХС (IFRS) 28 «Инвестордың және оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе енгізу»-ге түзетулер

Түзетулер қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға сатылатын немесе оларға енгізілетін еншілес ұйымды бақылаудың жоғалуын есепке алу бөлігінде ҚЕХС (IFRS) 10-мен ҚЕХС (IFRS) 28 арасындағы қайшылықтарды қарастырады.

Түзетулер ҚЕХС (IFRS) 3-тегі айқындамаға сәйкес бизнесті білдіретін активті сату немесе енгізу нәтижесінде туындайтын пайда немесе залал инвестордың және оның қауымдасқан ұйымының немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорнының арасындағы мәміледе толық көлемде мойындалатыны түсіндіреді.

Алайда бизнес болып табылмайтын активті сату немесе енгізу нәтижесінде пайда болған пайда немесе залал ұйымнан, қауымдасқан ұйымдардағы немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы инвесторлардан басқаларында бар қатысу үлестерінің шегінде ғана мойындалады. ҚЕХС жөніндегі кеңес бұл түзетулердің күшіне ену күнін белгісіз мерзімге қалдырды, алайда бұл түзетулерді мерзімнен бұрын қолданатын ұйым оларды перспективті қолдануы тиіс. Топ бұл түзетулерді олар күшіне енген күннен кейін қолдануға ниет білдіреді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 19 «Бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу»-ге түзетулер

ҚЕХС (IAS) 19-ға түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алған жағдайдағы есепке алу тәртібін қарастырады. Түзетулер келесіні түсіндіреді, егер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алса, онда ұйым:

- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін, белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін қолданылған актуарлық жорамалдарды басшылыққа ала отырып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағындағы кезең қызметтерінің құнын айқындауы;
- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін); белгіленген төлемдермен бағдарламаның осы таза міндеттемесін (активтерін) қайта бағалау үшін пайдаланған дисконттау ставкасын пайдаланып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты таза процент мөлшерін айқындау тиіс.

Сондай-ақ түзетулер ұйым алдымен өткен кезеңдердегі қызметтердің құнын немесе активтердің шекті шамасының әсерін еспке алмай, міндеттемелерді өтеуден пайданы немесе залалды айқындауы тиіс деп түсіндіреді. Бұл сома пайдада немесе залалда танылады. Осыдан кейін ұйым бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейінгі активтердің шекті шамасының әсерін айқындауы тиіс. Бұл әсердің өзгеруі, проценттердің таза шамасына енгізілген сомаларды қоспағанда, өзге жиынтық кірістің құрамында мойындалады.

Осы түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеу пайда болған күні немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулер тек Топтың болашақ бағдарламалары өзгергенде, оны қысқартқанда немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеуге қатысты қолданады.

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар»-ға түзетулер

Түзетулер мәні бойынша қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға салынатын таза инвестициялардың бөлігін құрайтын (ұзақ мерзімді салымдар), бірақ қатысу үлесінің әдісі қолданылмайтын қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдарға ұйым ҚЕХС (IFRS) 9 қолданатынын түсіндіреді. Осы түсініктеме маңызды болып табылады, себебі ол осындай ұзақ мерзімді салымдарға ҚЕХС (IFRS) 9-ға күтілетін несиелік шығындарының үлгісі қолданатынын білдіреді.

Түзетулерде ҚЕХС (IFRS) 9 қолдану кезінде ұйым қауымдастырылған ұйымдар немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындармен келтірілген залалдарды немесе ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» қолданудың салдарынан туындайтын қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға таза инвестициялардың түзетулері ретінде танылған таза инвестицияларды құнсыздануынан келтірілген залалдарды ескермейтіні түсіндіріледі.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Топта қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға осындай ұзақ мерзімді салымдары болмау себебінен, бұндай түзетулер оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (2017 жылдың желтоқсан айында шығарылды)

Осы жетілдірулер келесі түзетулерді қамтиды:

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнестердің бірлесуі»

Түсініктемеде егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнесті бақылауға ие болса, онда ол активтердегі және әділ құны бойынша бірлескен операцияның міндеттемелеріндегі бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалаумен бірге, кезеңдеп жүзеге асырылатын бизнестерді біріктіруге қатысты талаптарды қолданады. Бұл ретте сатып алушы бірлескен операциялардағы бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалауы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді бизнестерді біріктіруге қатысты мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзетулерді Топ болашақ бизнес бірлестіктерінде қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың қатысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауға иелік етпейтін тарап ҚЕХС (IFRS) 3-те бұл термин анықталған бизнес аясында қызметі бірлескен операцияларға бақылауға иелік етуі мүмкін. Түзетулерде бұндай жағдайларда бұрында бар қатысу үлесі осындай бірлескен операцияларда қайта бағаланбайды деп түсіндіріледі.

Ұйым бұндай түзетулерді олар бірлескен бақылауға иелік ету шегіндегі келісімдерге мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Қазіргі уақытта бұндай түзетулер Топқа қолданылмайды, алайда болашақтағы тиісті келісімдерге қолданылуы мүмкін.

ҚЕХС (IAS) 12 «Пайдаға салынатын салықтар»

Түзетулер дивидендтерге қатысты салық салдарының басым деңгейі меншіктенушілер арасына бөлінетін пайдаларға қарағанда, бөлінетін пайданы басқарған бұрынғы операциялар мен оқиғаларға байланысты екенін түсіндіреді. Сондықтан ұйым ең бастан бұндай бұрынғы операциялар мен оқиғаларды мойындауға байланысты пайда мен залал, өзге де жиынтық табыс немесе өзіндік капитал құрамындағы дивидендтерге қатысты салық салдары деп тануы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулерді алғашқы қолдану кезінде ұйым дивидендтерге қатысты салық салдары бұрынғымен салыстырғандағы мерзімнен немесе осы мерзімнен кейін танылған мерзімдерге бастап қолданады. Топтың қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Топ олардың оның шоғырландырылған есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 23 «Қарызға алу шығындары»

Түзетулерде осы активті мақсаты бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған кезде жіктелген активтерді сатып алу үшін алынған арнайы қарыздарды есепке алу тиіс екендігімен түсіндіріледі.

Ұйым осы түзетулерді, яғни ұйым осы түзетулерді алғашқы қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталуы немесе осы мерзімнен кейін келтірілген қарыз алу бойынша шығындарға қатысты қолданады. Ұйым осы түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Топтың қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Топ олардың оның шоғырландырылған есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР**

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Топтың тәуекелдерге бейімділігі туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (34-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (34-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Топтың болжаулары мен бағалау мәндері шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Топ бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдарды қайта бағалау

Топ негізгі құралдарын қайта бағаланған құнымен есептейді. Соңғы рет Топтың негізгі құралдарды қайта бағалауы 2016 жылдың ішінде болды. Осы мақсаттар үшін Топ тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тартады.

Негізгі құралдың технологиялық мұнайды қоспағанда әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатысының 3-ші деңгейіне жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер).

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Егер бағаланатын объект жаңа немесе құрылыс кезеңінде, сондай-ақ нарығы шектеулі объектілерге (арнайы объектілер) жататын болса және олардың ықтимал сату бағасы туралы ақпарат болмағандықтан (белсенді нарық жоқ кезде) шығынды тәсіл қолданылады.

Бағалау аясында бағалаушы Топтың негізгі құралдары арнайы объектілерінің экономикалық тозу көлемін талдаған кезде кіріс тәсілін пайдалана отырып баламалық пайдалылыққа тест жүргізді. Баламалық пайдалылық қолдану құндылығын бағалау жолымен анықталған. Пайдалылық құндылықты анықтаған кезде келесі негізгі болжаулар қолданылды:

	Ақша ағымдарын туындататын бөлімдер		
	Мұнайды тасымалдау*	Мұнайды ауыстырып құю	Теңіз кемежайы
Дисконттау мөлшерлемесі	12,55%	13,01%	12,67%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	4,58%	1,9%	1,9%
Аса маңызды актив қызметінің қалдық мерзімі	18,2 жыл	14 жыл	21 жыл

* Суды тасымалдау ААТБ-ғы мұнаймен тасымалдауға тиісті қызмет ретінде енгізілді.

Ақша ағымдары туындататын Мұнай тасымалдау және Мұнайды ауыстырып құю бөлімдерінен алынған пайдаланудың құндылығы ауыстырудың амортизацияланатын құнынан анықталған көрсеткіштерден төмен болды және, яғни, Топтың негізгі құралдарының әділ құны ретінде көрсетілді. Пайдалану құндылығының бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтерді сату мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Әрбір есепті күнге Топ өзінің негізгі құралдарының теңгерімдік құны мен есепті күнге әділ құн қолданылып анықталғанмен арадағы айырманың болуын бағалайды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ басшылығы өзінің негізгі құралдарының әділ құнына қатысты өз бағалауын тағы да қайта қарады. Нәтижесінде басшылық 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар (технологиялық мұнайды және Топтың Грузияда орналасқан ұзақ мерзімді активтерін қоспағанда) әділ құнында 2016 жыл ішінде соңғы қайта бағалаудан бері Топта елеулі өзгеріс жоқ деген қорытындыға келді. Нәтижесінде Топ негізгі құралдарының әділ құны олардың теңгерімдік құнына сәйкес келеді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау*

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, жыл сайын жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

Топ басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРБЖТҚҚК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРБЖТҚҚК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Топқа ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді, және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМРБЖТҚҚК бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Топқа құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, Топтың технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 63.015 теңге бағасы ретінде анықталды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 41.175 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінің әсері 54.541.851 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 13.353.217 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.678.627 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.167.946 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалауы танылды, қайта бағалаудың жинақ нәтижесі 58.220.478 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 15.521.163 мың теңге) құрады (15-ескертілме).

2018 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.555 мың тоннаны құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 2.498 мың тонна). 2018 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 58.377 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсан: 52.652 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 1.457 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 14.991 тонна) мұнай есептен шығарылды.

Активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер қандай да бір белгі болса немесе жыл сайын активтің құнсыздану мәнін тестілеу қажет болса, Топ активтердің өтеу құнын бағалайды. Егер активтің теңгерімдік құны немесе ААТБ есептен шығару шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдалану құндылығы өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтеу құннан асатын болса, құнсыздану орын алады. Есептен шығаруға шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасында сату операциялары міндетті күші бар ақпаратқа немесе активтің шығуынан болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарықтық бағаларға негізделген. Егер мұндай операциялар сәйкестендірілуі мүмкін болмаса, бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындары моделіне негізделген. Топ құнсыздану есебін толық бюджеттерге және болжамды есептерге негіздейді, олар Топтың жеке активтер бөлінген әрбір ААТБ-і үшін жеке дайындалады. Өтеу сомасы ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақшалай қаражаттың күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Активтердің құнсыздануы (жалғасы)*

Құнсыздану белгілерінің айқындалуына байланысты Топ ағымдағы есепті кезеңде өзінің Грузияда орналасқан негізгі құралдарының және БТК-ның жерді пайдалануға арналған құқығының құнсыздануына талдау жүргізді. Аталған активтердің өтеу құны дисконтталған ақша ағыны моделін қолдана отырып, пайдалану құндылығы негізінде айқындалды. Негізгі құралдарды және жерді пайдалануға арналған құқығының пайдалану құндылығы таза айналым капиталының және мамандандырылмаған негізгі құралдардың әділ құнына түзетілген бизнес құны ретінде анықталды.

Ақша ағындарының болжауы 2018-2023 жылдар аралығына Топтың басшылығымен мақұлданған қаржылық бюджетке және 2031 жылға дейінгі болжамдарына және жалпыға қол жетімді макроэкономикалық ақпаратқа негізделген. Аталған активтер екі ААТБ-ге топтастырылды – БТК және БМТ. Пайдалану құндылығын есептеу кезінде келесі болжаулар қолданылған:

	Ақша ағынын туындатушы бөлім	
	БМТ	БТК
Дисконт мөлшерлемесі	12,6%	13,3%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	1,9%	1,9%

Пайдалану құндылығын бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтердің күтілген мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, қосымша мұнай көлемін ауыстырып тиеу басталуына, күрделі және операциялық шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Талдау нәтижесінде негізгі құралдардың және жерді пайдалануға арналған құқығының баланстық құны олардың өтеу сомасынан асты. Топ 12.549 мың АҚШ доллары мөлшерінде (4.329.907 мың теңгеге баламалы) оның ішінде 6.605 мың АҚШ доллары (2.278.989 мың теңгеге баламалы) пайда мен залал арқылы және 5.944 мың АҚШ доллары (2.050.918 мың теңгеге баламалы) активтерді қайта бағалау бойынша резервтің төмендеуі арқылы негізгі құралдардың құнсыздануын таныды, сондай-ақ 226 мың АҚШ доллары (77.979 мың теңгеге баламалы) жерді пайдалануға арналған құқығының құнсыздануын пайда мен залал арқылы таныды (16-ескертіңіз).

ААТБ – нің екеуіне де қолданылатын құнын есептеу 2023 жылдан бастап қазақстандық шикі мұнайды ауыстырып құюдың қосымша көлемімен байланысты болжамға аса сезімтал. Осылайша, аталған мұнайдың 2023 жылдан 2025 жылға дейін ауыстырылуына, сондай-ақ оның көлемін 2023 жылдан 2031 жылға дейінгі кезеңде 10% төмендету осы активтердің өтеу құнын 28.000 мың АҚШ доллары (10.757.600 мың теңгеге баламалы) және 14.716 мың АҚШ доллары (5.653.887 мың теңгеге баламалы) көлемінде азаюына әкеледі.

Дисконт мөлшерін 0,5%-ға арттыру аталған активтердің өтеу сомасын 11.146 мың АҚШ доллары (4.282.293 мың теңгеге баламалы) азаюына әкелуі мүмкін.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Грузиядағы негізгі құралдардың және БТК-ның жерді пайдалануға арналған құқығының баланстық құны 150.895 мың АҚШ долларын (57.973.859 мың теңгеге баламалы), 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 172.576 мың АҚШ долларын құрады (57.352.182 мың теңгеге баламалы).

Бұдан басқа, 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның белсенді емес және бейінді емес активтерінің 1.040.146 мың теңге мөлшерінде, соның ішінде 292.293 мың теңге пайда мен залал арқылы және 747.853 мың теңге активтерді қайта бағалау бойынша резервті азайту арқылы құнсыздануын таныды. Нәтижесінде Топтың негізгі құралдарының жалпы құнсыздануы 5.370.053 мың теңгені құрады (15-ескертіңіз).

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімі

Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы қызмет мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Топта пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Топ есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады (1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 5.671 мың теңгені құрайды (2017 жылы: 4.278 мың теңге)).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді.

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	9,05%
Инфляция мөлшерлемесі	5,47%	5,55%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	16 жыл	17 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша 2018 жылы мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Топ басшылығы 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде экстраполяциялық өтеу мерзімдері, активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдалану туралы шешім қабылдады (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 21.109.397 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 15.347.322 мың теңге) (19-ескертілме).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың теңгеммен	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.609.182 (1.488.544)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(1.542.204) 1.655.656

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы*

Топ жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері шоғырландырылған қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 745.465 мың теңге, және 663.019 мың теңге сомасында қалыптасты (11 және 17-ескертпелер).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Топ дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Топ стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Топ қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік шығындарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Топ 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2018 және 2017 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 4.776.003 мың теңге және 3.450.230 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (7, 8 және 9-ескертпелерлер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері шоғырландырылған қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізделген болжауларға сүйене отырып, Топ салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша активтер*

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде шоғырландырылған қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2018 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылған активтер сомасы 7.702.677 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 5.422.606 мың теңге) (30-ескертпе). 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Тиісті дисконттау мөлшерлемесін анықтау кезінде Топ басшылығы елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша өтеудің экстраполирленген мерзімдері еңбек қызметінің аяқталуы бойынша сыйақылардың қолданылуының күтіліп отырған мерзіміне сәйкес келетін тәуекелсіз мөлшерлемесін қолданды (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	8,96%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,0%	6,0%
Өлім-жітім пайызы	5,3%	6,0%

2018 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 19,4 жылды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 19,6 жыл).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың теңгемен	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	843.475 (761.450)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(768.212) 846.702
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(131.942) 141.634

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**6. АКЦИЯНЫҢ ТЕҢГЕРІМДІК ҚҰНЫ ЖӘНЕ АКЦИЯҒА ПАЙДА**

Акцияға базалық пайда сомалары Топтың бас компаниясы жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания Топтың бас компаниясы ретінде айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға тартылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Топтың бас компаниясының жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	38.484.983	50.117.856
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың өлшенген орташа саны	384.628.099	384.628.099
Топтың бас компаниясы ретінде Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті кезеңдегі пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгеммен)	100	130

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Топтың бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	803.440.601	764.227.005
Минус: материалдық емес активтер (16-ескертпе)	(6.891.299)	(6.545.801)
Минус: міндеттемелер жиыны	(178.024.402)	(164.535.958)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	618.524.900	593.145.246
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгеммен)	1.608	1.542

7. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгеммен көрсетілген мерзімді салымдар	27.107.538	35.566.876
Банктердегі теңгеммен көрсетілген ағымдағы шоттар	3.202.253	420.100
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	2.468.302	4.635.546
Банктердегі ларимен көрсетілген ағымдағы шоттар	461.040	165.168
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	31.447	16.926
Банктердегі еуромен көрсетілген ағымдағы шоттар	8.452	57.825
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	21.567	13.093
Кассадағы қолма-қол ақша	1.146	777
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(22.902)	(5.784)
Жиыны	33.278.843	40.870.527

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	5.784	5.443
Есеп саясатындағы өзгерістер (4-ескертпе)	1.334	—
Жылдағы есептеу, нетто (29-ескертпе)	15.906	—
Валюталарды қайта есептеу	(122)	341
31 желтоқсанға	22.902	5.784

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**7. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ (жалғасы)**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,55%-дан бастап 7,50%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,5%-дан бастап 9,84%-ға дейін).

АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттарға сыйақы 0,25%-дан бастап 4%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,25%-дан 4%-ға дейін).

8. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА ЖӘНЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа және ұзақ мерзімді қаржы активтері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	25.357.200	18.005.639
Теңгемен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	—	10.000.000
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	2.802.206	3.948.692
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	53.150	309.811
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	41.315	41.070
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(51.592)	—
Жиыны	28.202.279	32.305.212

Өзге де қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	—	—
Есеп саясатындағы өзгерістер (4-ескертпе)	264	—
Жылдағы есептеу, нетто (29-ескертпе)	27.198	—
31 желтоқсанға	27.462	—

Өзге де ұзақ мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	—	—
Есеп саясатындағы өзгерістер (4-ескертпе)	31.251	—
Жылдағы есептеуді қайтару (29-ескертпе)	(7.121)	—
31 желтоқсанға	24.130	—

2018 жылғы 31 желтоқсанға банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2019 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2018 жылдың маусымнан тамызға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,7%-ға дейінгі (2017 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 1%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2017 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**9. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	7.163.458	6.243.094
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (32-ескертпе)	2.420.294	3.551.029
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	725.594	716.947
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (32-ескертпе)	19.761	509
	10.329.107	10.511.579
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(4.701.509)	(3.444.446)
Жиыны	5.627.598	7.067.133

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	3.444.446	2.378.382
Есеп саясатындағы өзгерістер (4-ескертпе)	27.623	—
Жылдағы есептеу, нетто (25-ескертпе)	774.844	1.024.013
Валюталарды қайта есептеу	454.596	42.051
31 желтоқсанға	4.701.509	3.444.446

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешегі келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.935.286	6.196.038
АҚШ долларымен	673.886	413.088
Ресей рублімен	1.905	1.717
Өзге де валютада	16.521	456.290
Жиыны	5.627.598	7.067.133

Төменде бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Топтың 31 желтоқсанға кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек				
	Төлемдер мерзімінің кешіктірілуі				
	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	4.190.311	164.353	343.815	5.630.628	10.329.107
Күтілетін несиелік шығындар	(81.477)	(45.948)	(69.582)	(4.504.502)	(4.701.509)

<i>Мың теңгемен</i>	Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек				
	Төлемдер мерзімінің кешіктірілуі				
	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	7.051.867	135.191	56.056	3.268.465	10.511.579
Күтілетін несиелік шығындар	(94.245)	(78.106)	(3.630)	(3.268.465)	(3.444.446)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**10. ҚОРЛАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	2.136.344	1.978.556
Отын	1.012.002	905.183
Құрылыс материалдары	549.851	541.497
Химиялық реагенттер	383.129	90.817
Арнайы киім	345.834	173.167
Тауарлар	98.814	81.554
Өзге де	604.524	297.944
Жиыны	5.130.498	4.068.718

11. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ҚҚС	9.021.244	8.157.636
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	7.653.717	5.678.717
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	519.721	301.599
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	483.654	385.362
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (32-ескертпе)	225.799	204.462
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	128.906	65.716
Үшінші тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары	47.352	39.547
Қызметкерлердің берешегі	13.986	45.518
Байланысты тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары (32-ескертпе)	5	5
Өзге де	39.188	26.919
Минус: құнсыздану	(647)	(1.265)
Жиыны	18.132.925	14.904.216

Үшінші тараптарға берілген алғытөлемдер құнсыздануы бойынша резервтің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	1.265	38
Бір жылға (қайтару)/есептеу (25-ескертпе)	(618)	1.264
Алғытөлемдерді есептен шығарудағы қолдану	—	(37)
31 желтоқсанға	647	1.265

12. САТУҒА АРНАЛҒАН АКТИВТЕР (НЕМЕСЕ ІСТЕН ШЫҚҚАН ТОПТАР)

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған активтер Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкімен және жеке автокөлік құралдарымен 2.406.231 мың теңге сомасында көрсетілді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 2.848.498 мың теңге), себебі олардың өтелуі оларды пайдалануды жалғастыру арқылы емес, сату арқылы жүзеге асыру жоспарлануда. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Топтың Басшылығы жоғарыда аталған активтердің сатылуын 2019 жылдың ішінде аяқталады деп күтуде.

Жылжымайтын мүлік нарығындағы ұсыныс пен сұранысты зерттеп, Топтың басшылығы ағымдағы есепті кезеңде Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкі бойынша 283.956 мың теңге сомасына құнсыздануды таныды (26-ескертпе).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**12. САТУҒА АРНАЛҒАН АКТИВТЕР (НЕМЕСЕ ІСТЕН ШЫҚҚАН ТОПТАР) (жалғасы)**

2018 жылдың ішінде Топ Астана қаласындағы әкімшілік ғимарат мүлкін оның ішінде теңгерімдік құны 4.507.001 мың теңге болып табылатын негізгі құралдарын (15-ескертпе) және 18.549 мың теңге болып табылатын материалдық емес активтерін (16-ескертпе) сатуға арналған активтер ретінде жіктеді және кейінірек сатты. Бұдан басқа, есепті кезеңде Топ 2017 жылғы 31 желтоқсанда сатуға арналған активтер ретінде танылған 135.813 мың теңге теңгерімдік құнымен жеке көлік құралдарын сатты. Жоғарыда аталған активтерді сатудан түскен таза кіріс 254 756 мың теңгені құрады (27-ескертпе).

Сонымен қатар, Топтың басшылығы 22.498 мың теңге сомасындағы кейбір активтерді сатудан бас тарту және оларды пайдалануды жалғастыру үшін негізгі құралдардың құрамына қайтадан аудару туралы шешім қабылдады (15-ескертпе).

13. ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ АРҚЫЛЫ ӘДІЛ ҚҰНЫ БОЙЫНША ЕСЕПKE АЛЫНАТЫН ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Топ «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС – нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «RBK банкі» – АҚ да (бұдан әрі – «RBK банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Топтың сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 3.639.607 мың теңге сомасындағы кепілденбейтін облигациялар бойынша құнсызданудан болған залалды, сондай-ақ 630.951 мың теңге мөлшеріндегі өтеуге дейін ұсталатын осы ұзақ мерзімді инвестицияларды дисконттау құнын таныды (29-ескертпе).

Ағымдағы есепті кезеңде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен 43.457 мың бірлікті құрайтын облигацияларды қайта сатып алды. Топ сондай-ақ облигациялардың әділ құнын 12,7% нарықтық мөлшерлеме негізінде қайта қарады, нәтижесінде, 122.932 мың теңге көлемінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған табысты таныды (28-ескертпе). Солай, облигацияларға инвестицияның теңгерімдік құны 2018 жылғы 31 желтоқсанға 828.437 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 748.962 мың теңге).

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайға Топтың бұл қаржылық активтері өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері ретінде жіктелді және 748.962 мың теңгені құрады.

14. ҮЛЕСТІК ҚАТЫСУ ӘДІСІМЕН ЕСЕПKE АЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	ҚҚҚ	МұнайТас	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға	14.331.613	17.405.373	31.736.986
Есеп саясатындағы өзгерістер (4-ескертпе)	(3.844)	(226)	(4.070)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың (залалындағы) пайдасындағы үлесі	(3.726.041)	1.650.104	(2.075.937)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық кірісіндегі/(залалындағы) үлесі	(88.125)	432.469	344.344
2018 жылғы 31 желтоқсанға	10.513.603	19.487.720	30.001.323

Мың теңгемен	ҚҚҚ	МұнайТас	Жиыны
2016 жылғы 31 желтоқсанға	–	15.728.257	15.728.257
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	6.225.244	1.712.517	7.937.761
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы танылмаған пайдасындағы үлесі	(836.291)	–	(836.291)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық кіріс/(залалындағы) үлесі	8.942.660	(35.401)	8.907.259
2017 жылғы 31 желтоқсанға	14.331.613	17.405.373	31.736.986

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**14. ҮЛЕСТІК ҚАТЫСУ ӘДІСІМЕН ЕСЕПКЕ АЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төмендегі кестелерде бірлескен-бақылаудағы кәсіпорындар туралы жалпыланған Топтың барабар үлесін қоса қаржы ақпараты берілген:

Мың теңгемен	ҚҚҚ			
	2018 жылғы 31 желтоқсан		2017 жылғы 31 желтоқсан	
	50%	100%	50%	100%
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	18.224.069	36.448.138	11.193.076	22.386.152
Ұзақ мерзімді активтер	108.058.909	216.117.818	112.914.233	225.828.466
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(20.594.902)	(41.189.804)	(20.394.094)	(40.788.188)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(95.174.473)	(190.348.946)	(89.381.602)	(178.763.204)
Таза активтер/ инвестицияның теңгерімдік құны	10.513.603	21.027.206	14.331.613	28.663.226
Анықтамалық				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	8.754.456	17.508.912	4.342.244	8.684.488
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(15.411.861)	(30.823.722)	(16.057.521)	(32.115.042)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(89.400.397)	(178.800.794)	(83.384.876)	(166.769.752)

ҚҚҚ-ның ұзақ мерзімді қаржы міндеттемелері агенті болып табылатын «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі» АҚ және Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен» 2018 жылдың 27 маусымындағы несиелік келісім-шартпен жасалған міндеттемелерді құрайды. Өтеу мүмкіндігімен 6 жылдық кезеңге алынған несиенің соммасы 540 миллион АҚШ долларын құрады (несиені тарту күніне 191.756.400 мың теңгеге баламалы). Несие Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен АйЭнджи Н.В. Банкі және Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен және «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі» АҚ-мен болған қарыздарды қайта қаржыландыру мақсатында тартылған.

Қайта қаржыландыруға байланысты банк маржасы 3,96% -дан 2,375% -ға дейін төмендетілді және несие мерзімі 2023 жылдан 2024 жылға кейінге қалдырылды.

Компания және ҚҚҚ-ның екінші үлестесі осы қарыздар бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілдік берген жоқ.

2018 жылғы 31 желтоқсанға сыйақымен бірге қарыз сомасы 545.613 мың АҚШ долларын құрады (209.624.516 мың теңгеге баламалы). 2017 жылғы 31 желтоқсанға сыйақымен бірге алғандағы қарыз сомасы 598.455 мың АҚШ долларын құрады (198.884.794 мың теңгеге баламалы).

Мың теңгемен	МұнайТас			
	2018 жылғы 31 желтоқсан		2017 жылғы 31 желтоқсан	
	51%	100%	51%	100%
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	9.688.754	18.997.557	8.082.188	15.847.427
Ұзақ мерзімді активтер	14.019.921	27.490.041	13.032.214	25.553.361
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(1.634.263)	(3.204.437)	(969.387)	(1.900.759)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(2.586.692)	(5.071.945)	(2.739.642)	(5.371.847)
Таза активтер / инвестицияның теңгерімдік құны	19.487.720	38.211.216	17.405.373	34.128.182
Анықтамалық				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	9.485.812	18.599.631	7.690.327	15.079.073
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	—	—	—	—
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	—	—	—	—

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**14. ҮЛЕСТІК ҚАТЫСУ ӘДІСІМЕН ЕСЕПКЕ АЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	ҚҚҚ			
	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	2018 жыл	2017 жыл	2017 жыл	2017 жыл
	50%	50%	50%	100%
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдардағы пайда мен залал және өзге де жиынтық кірісі туралы ақпарат				
Түсім	30.443.093	60.886.186	31.616.305	63.232.610
Жалғасатын қызметтен жылдағы (залал)/пайда	(3.726.041)	(7.452.082)	6.225.244	12.450.488
Танылмаған пайда	-	-	(836.291)	(1.672.582)
Тоқтатылған қызметтен салықтан кейінгі жылдағы пайда/(залал)	-	-	-	-
Өзге де жиынтық (залал)/кіріс	(88.125)	(176.250)	8.942.660	17.885.320
Жиынтық (залал)/кіріс жиыны	(3.814.166)	(7.628.332)	14.331.613	28.663.226
Дивиденттер	-	-	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(5.996.100)	(11.992.200)	(7.061.412)	(14.122.824)
Пайыздық кірістер	111.955	223.910	80.853	161.706
Пайыздық шығыстар	(6.072.471)	(12.144.942)	(6.160.434)	(12.320.868)
Бағамдық айырмадан түскен (залал)/кіріс	(12.668.632)	(25.337.264)	701.437	1.402.874
Табыс салығы бойынша үнемділік/(шығыстар)	521.561	1.043.122	(1.693.842)	(3.387.684)

Мың теңгемен	МұнайТас			
	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	2018 жыл	2017 жыл	2017 жыл	2017 жыл
	51%	100%	51%	100%
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдардағы пайда мен залал және өзге де жиынтық кірісі туралы ақпарат				
Түсім	4.542.842	8.907.533	4.323.112	8.476.690
Жалғасатын қызметтен жылдағы кіріс	1.650.104	3.235.498	1.712.517	3.357.877
Тоқтатылған қызметтен салықтан кейінгі жылдағы кіріс/(залал)	-	-	-	-
Өзге де жиынтық кіріс/(залал)	432.469	847.978	(35.401)	(69.414)
Жиынтық кіріс жиыны	2.082.573	4.083.476	1.677.116	3.288.463
Дивиденттер	-	-	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(906.649)	(1.777.743)	(947.403)	(1.857.653)
Пайыздық кірістер	609.842	1.195.769	558.060	1.094.235
Табыс салығы бойынша шығыстар	(420.663)	(824.829)	(431.073)	(845.241)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

15. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	19.890.305	227.862.264	14.563.900	109.033.695	157.269.793	102.839.808	17.899.977	35.937.112	685.296.854
Валютаны қайта есептеудің әсері	2.159.089	-	567.027	3.391.865	1.885.786	-	63.744	108.610	8.176.121
Түсімдер	-	38.026	6.500.021	41.517	4.786.484	-	2.089.359	37.535.779	50.991.186
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (19-ескертпе)	-	106.229	-	-	-	-	-	-	106.229
Сатуға арналған активтерден ауыстырылған (12-ескертпе)	-	-	22.498	-	-	-	-	-	22.498
Шығарылу	(134.166)	(1.173.251)	(128.835)	(970.256)	(871.533)	(85.792)	(621.011)	(67.237)	(4.052.081)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	-	-	-	-	58.220.478	-	-	58.220.478
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (12-ескертпе)	(168.288)	-	-	(4.270.070)	(578.375)	-	(29.015)	-	(5.045.748)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған Материалдық емес активтерге ауыстырылған (16-ескертпе)	3.468	8.321.832	2.970.215	4.472.508	19.150.067	-	1.468.985	(36.387.075)	-
Ауыстырулар мен аударымдар	-	-	-	-	-	-	-	(725.094)	(725.094)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	(204.274)	(873.802)	(11.671)	1.061.493	-	28.254	-	-
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	21.750.408	234.950.826	23.621.024	111.687.588	182.703.715	160.974.494	20.900.293	36.402.095	792.990.443
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(20.559.375)	(2.747.072)	(8.191.902)	(28.283.381)	-	(6.196.923)	(57.681)	(66.036.334)
Валютаны қайта есептеудің әсері	-	-	(125.185)	(632.362)	(459.136)	-	(20.943)	-	(1.237.626)
Тозу	-	(15.644.967)	(2.366.527)	(6.382.407)	(22.084.104)	-	(5.045.533)	-	(51.523.538)
Шығарылу	-	780.353	104.342	209.238	651.591	59.180	605.088	2.181	2.411.973
Құнсыздану (шығындар есебінен) (26-ескертпе)	-	(2.185)	(276.897)	(841.411)	(1.160.537)	(8.586)	(32.434)	(249.232)	(2.571.282)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	(2.457)	(58.448)	(2.045.762)	(633.919)	(50.594)	(7.591)	-	(2.798.771)
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (12-ескертпе)	-	-	-	237.984	283.028	-	17.735	-	538.747
Ауыстырулар мен аударымдар	-	8.128	708	3.426	(10.857)	-	(1.405)	-	-
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(35.420.503)	(5.469.079)	(17.643.196)	(51.697.315)	-	(10.682.006)	(304.732)	(121.216.831)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

15. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2016 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	19.803.815	202.402.253	14.258.143	96.958.727	145.295.540	88.061.076	15.398.884	40.428.912	622.607.350
Валютаны қайта есептеудің әсері	(39.960)	—	18.357	68.305	70.825	—	1.865	16.163	135.555
Түсімдер	226.722	173.793	542.875	7.791.516	1.355.741	1.165	1.050.851	40.682.344	51.825.007
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (19-ескертпе)	—	265.812	—	—	—	—	—	—	265.812
Шығарылу	(13.170)	(232.689)	(39.520)	(30.188)	(252.410)	(743.596)	(221.896)	(29.488)	(1.562.957)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	—	—	—	—	—	15.521.163	—	—	15.521.163
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (12-ескертпе)	(87.865)	—	(170.247)	(2.810.480)	(292.648)	—	(61.471)	—	(3.422.711)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	763	25.221.954	211.570	6.917.877	10.636.366	—	1.555.826	(44.544.356)	—
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (16-ескертпе)	—	—	—	—	—	—	—	(72.365)	(72.365)
Ауыстырулар мен аударымдар	—	31.141	(257.278)	137.938	456.379	—	175.918	(544.098)	—
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	19.890.305	227.862.264	14.563.900	109.033.695	157.269.793	102.839.808	17.899.977	35.937.112	685.296.854
2016 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	—	(5.664.218)	(797.704)	(2.026.280)	(7.868.018)	(199.540)	(1.838.562)	(57.681)	(18.452.003)
Валютаны қайта есептеудің әсері	—	—	(753)	(19.014)	(10.080)	—	(64)	—	(29.911)
Тозу	—	(14.995.566)	(2.049.380)	(6.138.898)	(20.700.775)	—	(4.543.642)	—	(48.428.261)
Шығарылу	—	116.811	35.432	25.152	179.880	199.540	164.898	—	721.713
(Құнсыздану)/құнсыздануды қайтару (кірістер мен шығындар есебінен) (26-ескертпе)	—	(1.597)	4.462	(39.222)	(1.212)	—	(113)	—	(37.682)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	(2.100)	(12.255)	—	(349.844)	(17.221)	—	(2.983)	—	(384.403)
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (12-ескертпе)	2.100	—	57.480	360.045	123.378	—	31.210	—	574.213
Ауыстырулар мен аударымдар	—	(2.550)	3.391	(3.841)	10.667	—	(7.667)	—	—
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	—	(20.559.375)	(2.747.072)	(8.191.902)	(28.283.381)	—	(6.196.923)	(57.681)	(66.036.334)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

15. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	21.750.408	234.950.826	23.621.024	111.687.588	182.703.715	160.974.494	20.900.293	36.402.095	792.990.443
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(35.420.503)	(5.469.079)	(17.643.196)	(51.697.315)	–	(10.682.006)	(304.732)	(121.216.831)
Теңгерімдік құн	21.750.408	199.530.323	18.151.945	94.044.392	131.006.400	160.974.494	10.218.287	36.097.363	671.773.612
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	19.890.305	227.862.264	14.563.900	109.033.695	157.269.793	102.839.808	17.899.977	35.937.112	685.296.854
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.747.072)	(8.191.902)	(28.283.381)	–	(6.196.923)	(57.681)	(66.036.334)
Теңгерімдік құн	19.890.305	207.302.889	11.816.828	100.841.793	128.986.412	102.839.808	11.703.054	35.879.431	619.260.520

Егер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергенде, активтер бастапқы баға бойынша ескерілсе шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған санатының теңгерімдік құны төмендегідей көрсетіледі:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	18.437.634	157.523.347	15.720.849	69.988.280	110.237.099	30.409.139	8.162.817	37.152.464	447.631.629
2017 жылғы 31 желтоқсанға	17.601.898	155.169.285	8.156.550	70.592.417	98.708.783	30.429.636	7.537.917	37.098.481	425.294.967

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

15. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

2018 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша объектілерін, соның ішінде CCC-5 қайта құру;
- «Прорва – Құлсары» магистралды мұнай құбырының құбыр желісін ауыстыруымен күрделі жөндеу;
- өндірістік объектілеріндегі өрт сөндіру және электрмен жабдықтау жүйелерін қайта құру.

2017 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- «Қазақстан-Қытай» мұнай құбырының мемлекетаралық жобасын іске асыру аясында объектілерді салу және қайта құру;
- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша су жеткізуді ұлғайту үшін CCC-5 қайта құру;
- «Тұймазы – Омбы – Новосібір – 2», «Өзен-Атырау-Самара» және басқа да магистралды мұнай құбырларының жеке учаскелерінде құбырларды ауыстыруымен күрделі жөндеу және өзге де.

2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 1.158.467 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.065.226 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 4.479.477 мың теңге көлемінде (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 5.644.338 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2018 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 33.166 мың теңгені құрады (2017 жыл үшін: 34.799 мың теңге).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**16. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензия- лар	Бағдарла- малық жасақтама	Жерді пайдалану а арналған құқықтар	Өзге де	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	312.106	1.290.744	4.912.491	30.460	6.545.801
Түсімдер	12.087	7.639	-	22.768	42.494
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (15-ескертілме)	133.827	591.267	-	-	725.094
Амортизация	(91.059)	(647.563)	(177.006)	(3.550)	(919.178)
Құнсыздану (26-ескертілме)	-	-	(77.979)	-	(77.979)
Валютаны қайта есептеу	18.330	-	575.286	-	593.616
Сатуға арналған активтерге ауыстырылған (12-ескертілме)	-	-	(18.549)	-	(18.549)
Аударымдар мен ауыстырулар	-	-	18.549	(18.549)	-
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	385.291	1.242.087	5.232.792	31.129	6.891.299
2016 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	152.886	1.088.171	4.991.673	27.871	6.260.601
Түсімдер	185.102	503.436	-	5.945	694.483
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (15-ескертілме)	28.925	43.440	-	-	72.365
Амортизация	(59.509)	(344.272)	(165.323)	(3.356)	(572.460)
Шығарылу	(26.584)	(44.766)	-	(1.909)	(73.259)
Шығарылулардың жинақталған амортизациясы	26.258	44.719	-	1.909	72.886
Валютаны қайта есептеу	2.435	-	88.750	-	91.185
Аударымдар мен ауыстырулар	2.593	16	(2.609)	-	-
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	312.106	1.290.744	4.912.491	30.460	6.545.801
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	1.021.657	5.499.098	9.160.850	93.276	15.774.881
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(636.366)	(4.257.011)	(3.928.058)	(62.147)	(8.883.582)
Қалдық құн	385.291	1.242.087	5.232.792	31.129	6.891.299
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	859.601	5.037.905	8.181.950	89.058	14.168.514
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(547.495)	(3.747.161)	(3.269.459)	(58.598)	(7.622.713)
Қалдық құн	312.106	1.290.744	4.912.491	30.460	6.545.801

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**17. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	838.835	910.669
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін байланысты тараптарға алғытөлемдер (32-ескертпе)	16.118	46.927
Өзге	12.585	13.100
	867.538	970.696
Минус: құнсыздану	(744.818)	(661.754)
Жиыны	122.720	308.942

Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздану резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	661.754	53.258
Бір жылға есептеу (25-ескертпе)	—	597.052
Алғытөлемдерді есептен шығарудағы қолдану	(10.696)	—
Валютаны қайта есептеу	93.760	11.444
31 желтоқсанға	744.818	661.754

18. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек 2018 жылғы және 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	10.209.574	16.443.979
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (32-ескертпе)	2.062.160	820.196
Үшінші тараптардың өзге де кредиторлық берешегі	682.590	345.994
Байланысты тараптардың өзге де кредиторлық берешегі (32-ескертпе)	3.190	2.190
Жиыны	12.957.514	17.612.359

Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек аяқталмаған күрделі құрылысқа және негізгі құралдарға қатысты байланысты және үшінші тараптар алдындағы 4.655.943 мың теңге көлеміндегі берешекті қосады (2017 жылғы 31 желтоқсандағы: жағдай бойынша 12.190.230 мың теңге). 2018 жылғы 31 желтоқсандағы кредиторлық берешектің төмендеуі күрделі қызмет көрсету және негізгі құралдарды сатып алу бойынша берешектің өтелуіне байланысты.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	12.207.766	16.658.063
АҚШ долларымен	244.584	358.700
Еуромен	34.206	24.370
Ресей рублімен	3.770	14.574
Өзге де валютада	467.188	556.652
Жиыны	12.957.514	17.612.359

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**19. РЕЗЕРВТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

<i>Мың теңгеммен</i>	Ұзақ мерзімді резервтердің қысқа мерзімді бөлігі (қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелері)	Салықтар бойынша резерв (БНТ)	Өтемдік тариф резерві (Компания)	Өзге де резервтер	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға	600.175	182.117	—	41.125	823.417
Бір жылға резервті есептеу	—	—	1.046.994	246.703	1.293.697
Резервті пайдалану	(709.395)	—	—	—	(709.395)
Аударымдармен ауыстырулар	—	—	—	72.114	72.114
Валютаны қайта есептеу	—	10.367	—	36.184	46.551
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді қысқа бөлігінен аударылған	772.683	—	—	—	772.683
2018 жылғы 31 желтоқсанға	663.463	192.484	1.046.994	396.126	2.299.067
2016 жылғы 31 желтоқсанға	543.418	166.978	—	41.125	751.521
Резервті пайдалану	(699.299)	—	—	—	(699.299)
Валютаны қайта есептеу	—	15.139	—	—	15.139
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді қысқа бөлігінен аударылған	756.056	—	—	—	756.056
2017 жылғы 31 желтоқсанға	600.175	182.117	—	41.125	823.417

ТМРБЖТҚҚҚ бұйрығына және сот органдарының кейінгі шешіміне сәйкес, Компания 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық ресурстарының кету ықтималдығы жоғары болғандықтан, 1.046.994 мың теңге мөлшерінде өтемдік тариф резервін есептеді.

Бұдан басқа, Топ тасымалдаған газдың және вакуумдық газойлдың сапасына нұқсан келтіргендіктен тапсырыс берушінің шығындарын өтеу үшін 679 мың АҚШ доллары (234.282 мың теңгеге баламалы) сомасындағы PTL резервін қоса алғанда 246.703 мың теңге (26-ескертуге) өзге де резервтерді мойындады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**19. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)****Ұзақ мерзімді резервтер**

Еңбекақы және өзге де қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер

Компанияның барлық қызметкерлеріне қолданылатын, еңбекақы мен басқа да қысқа мерзімді сыйақыларды қоспағанда, мерейтойлық күндерге және зейнетақы төлемдеріне қосымша төлеуге негізделген қызметкерлерге сыйақы төлеу бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жыл	2017 жыл
Жылдың басына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.340.926	12.538.017
Таза пайыздық шығыстар (29-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (24, 25-ескертпелер)	568.282	559.185
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық (пайда)/залал (26, 27-ескертпелер)	(70.352)	39.943
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық пайда	(688.653)	(279.191)
Төленген сыйақылар	(709.395)	(699.299)
Жылдың аяғына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер, соның ішінде	13.604.374	13.340.926
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	663.463	600.175
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	12.940.911	12.740.751

Активтерді жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 5-ескертпеде көрсетілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	15.347.322	15.022.086
Актив арқылы бір жылға есептеу (15-ескертпе)	106.229	265.812
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау	3.102.220	30.162
Бағалауды пайда мен залал арқылы қайта қарау (26 және 27-ескертпе)	1.162.914	(1.239.714)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (29-ескертпе)	1.390.712	1.268.976
31 желтоқсанға	21.109.397	15.347.322

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**20. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (32-ескертпе)	13.198.088	10.919.781
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.462.122	7.277.866
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (32-ескертпе)	8.437.279	6.589.984
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.319.474	4.118.923
Жеке табыс салығы	3.773.442	3.304.942
Бейрезидент заңды тұлғалардан түсетін төлемдерден табыс салығы	1.146.069	1.063.456
Зейнетақы қоры алдындағы кредиторлық берешек	817.336	741.564
Әлеуметтік салық	671.697	684.221
Үшінші тараптардан болашақ кезеңдер табыстарының ағымдағы бөлігі	579.231	540.164
Мүлікке салынатын салық	118.004	217.714
Төленуге жататын ҚҚС	12.092	8.075
Өзге де салықтар	335.570	287.025
Өзге де есептеулер	400.595	463.809
Жиыны	41.270.999	36.217.524

21. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Топтың ұзақ мерзімді міндеттемелері 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 8.423.897 мың теңге сомасына БТК-нің жеке активтерін контрагентке («Батуми халықаралық контейнерлік терминал» ЖШС) ұзақ мерзімді жалға ұсынуын қамтамасыз ететін кепілдігі болып табылатын болашақ кезеңдер кірістерінен тұрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 7.498.361 мың теңге).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелер сомасының ұлғаюы есепті күнгі айырбас бағамының өзгеруімен, сондай-ақ кезең ішіндегі міндеттемелерді амортизациялауымен байланысты.

22. КАПИТАЛ**Жарғылық (акционерлік) капитал**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Сатып алынған меншікті үлес құралдары

2016 жылда Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Топтың резерві активтерді қайта бағалау, есептілік валютасын қайта есептеу және капиталдың өзге де резервтерінен тұрады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**22. КАПИТАЛ (жалғасы)****Активтерді қайта бағалау бойынша резервтер**

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв Топтың негізгі құралдарының қайта бағалануы және құнсыздануы негізінде және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесінен құралған.

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Топтың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резерв	215.013.525	196.489.838
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесі	28.575.452	29.905.757
Жиыны	243.588.977	226.395.595

Есептілік валютасын қайта есептеу резерві

2018 жылғы 31 желтоқсанға есептілік валютасын қайта есептеу резерві 39.572.764 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға 33.068.230 мың теңге). Бұл резервтің өзгеруі валюта айырбастау бағамының өзгеру салдарынан шетел кәсіпорындарының есептілігінің қайта есептелуімен байланысты (4.2-ескертуге).

Капиталдың өзге де резервтері

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 72.146 мың теңге мөлшерінде залалды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 623.415 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 689.087 мың теңге мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан болатын актуарлық пайданы танумен негізделген, оның салық әсері 137.818 мың теңгені құрайды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: пайда 278.400 мың теңгені, оның салық әсері 55.680 мың теңгені құрады). Сонымен қатар 2017 жылы қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар бойынша бағалаудың өзгеруіне байланысты, Компания 150.746 мың теңге көлемінде мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерін есептен шығарды.

Дивидендтер

2018 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2018 жылғы 24 мамырдағы шешіміне сәйкес 2017 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 160 теңгені есептегендегі 61.540.496 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2017 жылы алынған таза пайданың есебінен 50.117.856 мың теңге және өткен жылдардың бөлінбеген пайда есебінен 11.422.640 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – бір акция үшін 155 теңгеден 59.617.355 мың теңге) оның ішінде ҚМГ – 55.387.527 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсанға 53.656.666 мың теңге), миноритарлық акционерлерге – 6.152.969 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 5.960.689 мың теңге).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**23. ТҮСІМ**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы түсім келесі түрде көрсетілген:

<i>В тысячах тенге</i>	Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер	Мұнайды ауыс- тырып құю	Су тасымалдау	Өзге де	2018 жылдың сегменттері бойынша жиын	2017 жыл бойынша жиын
Шикі мұнайды тасымалдау	189.600.250	—	—	—	189.600.250	184.818.487
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	13.233.048	—	—	—	13.233.048	10.598.775
Су тасымалдау	—	—	7.536.197	—	7.536.197	7.046.075
Теңіз кемежай қызметтері	—	—	—	5.453.702	5.453.702	4.677.944
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	4.852.920	—	—	—	4.852.920	5.198.277
Мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю және темір жолмен тасымалдау	—	3.001.848	—	—	3.001.848	8.200.586
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	691.347	—	—	—	691.347	697.652
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	77.375	—	—	—	77.375	100.327
Өзге де	110.286	—	354	842.243	952.883	1.111.831
Жиыны	208.565.226	3.001.848	7.536.551	6.295.945	225.399.570	222.449.954
Географиялық аймақтар						
Қазақстан	208.565.226	—	7.536.551	—	216.101.777	—
Грузия	—	3.001.848	—	6.295.945	9.297.793	—
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	208.565.226	3.001.848	7.536.551	6.295.945	225.399.570	—
Табысты тану мерзімі						
Белгілі бір уақытта	195.332.178	3.001.848	7.536.551	6.295.945	212.166.522	—
Уақыт кезеңі ішінде	13.233.048	—	—	—	13.233.048	—
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	208.565.226	3.001.848	7.536.551	6.295.945	225.399.570	—

Мұнай мен мұнай өнімдерін ауыстырып құюдан түсетін түсімдер және теміржолмен тасымалдаудың төмендеуі грузиялық теміржол бойында 2017 жылы 935 мың тоннадан 2018 жылы 37 мың тоннаға дейінгі мұнай, мұнай өнімдері мен газ тасымалдау көлемінің төмендеуіне байланысты.

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 50.677.435 мың теңгені, 29.489.655 мың теңгені, 13.563.399 мың теңгені, 10.956.630 мың теңгені және 9.450.461 мың теңгені құрады. 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін осы көрсетілген жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.159.783 мың теңгені, 26.582.952 мың теңгені, 13.132.025 мың теңгені, 10.663.597 мың теңгені және 12.106.463 мың теңгені құрады.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**24. САТЫЛҒАН ТАУАРЛАР МЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы сатылған тауарлар мен қызметтердің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	50.899.811	51.365.261
Тозу және амортизация	50.759.001	47.706.105
Табыс салығынан басқа салықтар	8.387.637	7.378.580
Отын және материалдар	8.177.241	8.044.338
Электр энергиясы	7.349.797	7.376.113
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	6.862.945	5.639.398
Күзет қызметтері	4.972.112	4.261.973
Газ шығындары	2.950.498	3.600.450
Тамақтану және мекендеу	1.786.131	549.634
Көлік шығыстары	1.548.268	285.740
Әуеден күзету қызметтері	1.057.842	1.186.286
Қоршаған ортаны қорғау	1.039.222	473.677
Иссапар шығыстары	982.420	910.133
Сақтандыру	653.375	637.977
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (19-ескертпе)	530.504	528.274
Аутстаффинг қызметтері	443.259	396.876
Міндетті медициналық сақтандыру	428.535	154.997
Өндірістік активтерді диагностикалау	368.319	377.305
Операциялық жалдау	333.818	189.483
Темір жол қызметтері	312.951	2.740.376
Байланыс қызметтері	258.195	257.442
Өзге де	2.291.805	2.538.113
Жиыны	152.393.686	146.598.531

Тозу, амортизация және салық шығындарының артуы (табыс салығын қоспағанда) негізінен 2017 жылдың соңында аяқталмаған құрылыс объектілерінің іске қосылуымен байланысты.

Компанияның қашық өндірістік жерлерде жұмыс істейтін өндірістік қызметкерлерінің тамақтану және мекендеу шығыстарының, сондай ақ көлік шығыстарының өсуі бұл қызметтердің аутсорсингке шығарылуымен байланысты.

Теміржол қызметтері шығыстарының азаюы негізінен Грузияда мұнай және мұнай өнімдерін және газды тасымалдау көлемінің төмендеуіне байланысты (23-ескертпе).

Қоршаған ортаны қорғауға жұмсалған ағымдағы шығыстардың өсуі магистралды мұнай құбыры бойындағы бұзылған жерлерді (тарихи ластану) қалпына келтіру шараларын іске асырумен байланысты.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**25. ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	8.802.714	8.698.946
Тозу және амортизация	1.650.549	1.259.817
Өтемдік тариф бойынша резервті есептеу (19-ескертпе)	1.046.994	—
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто (9-ескертпе)	774.844	1.024.013
Кеңсеге қызмет көрсету	581.342	497.469
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	417.832	285.544
Кеңес беру қызметтері	355.333	516.403
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	346.556	91.939
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	333.814	303.460
Іссапар шығыстары	325.718	290.252
Табыс салығынан басқа салықтар	287.536	351.289
Аутстаффинг қызметтері	216.548	500.323
Оқыту	170.072	138.557
Көлік шығыстары	162.313	123.866
Ақпараттық қамту	140.445	108.617
Байланыс қызметтері	139.128	99.910
Материалдар және отын	101.783	122.954
Жарнамаға шығыстары	82.425	71.195
Банк қызметтері	77.741	107.687
Сақтандыру және қауіпсіздікті қамтамасыз ету	75.547	130.663
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	61.233	31.584
Еңбек қызметі аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы бойынша шығындар (19-ескертпе)	37.778	30.911
Қайырымдылыққа арналған шығыстар	33.814	46.956
Міндетті медициналық сақтандыру	33.679	9.432
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу	11.562	28.552
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы бойынша резервті (қайтару)/есептеу (11 және 17-ескертпелер)	(618)	598.316
Өзге де	604.339	552.268
Жиыны	16.871.021	16.020.923

26. ӨЗГЕ ДЕ ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған залал (15 және 16-ескертпелер)	2.649.261	37.682
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар, нетто	1.228.319	741.248
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша бағалауды қайта қарау (19-ескертпе)	1.162.914	—
Сатуға арналған активтердің құнсыздануы (12-ескертпе)	283.956	—
Өзге де ағымдағы резервтерді есептеу (19-ескертпе)	246.703	—
Өрекетсіз тұрған өндірістік объектілерді жою бойынша шығыстар	106.084	56.275
Актуарлық залалдар (19-ескертпе)	—	39.943
Өзге де шығыстар	122.587	125.396
Жиыны	5.799.824	1.000.544

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**27. ӨЗГЕ ДЕ КІРІСТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы өзге де кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қорларды өткізуден болған кіріс	304.331	105.876
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кірістер	266.145	682.829
Сатуға арналған активтердің шығарылуынан болған кіріс, нетто (12-ескертпе)	254.756	—
Актуарлық пайдалар (19-ескертпе)	70.352	—
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша бағалауды қайта карау (19-ескертпе)	—	1.239.714
Уақытша құрылыстарды жою шығындарын өтеу	—	217.054
Өзге де кірістер	217.256	201.489
Жиыны	1.112.840	2.446.962

28. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ТҮСКЕН КІРІСТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.671.783	4.918.019
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (13-ескертпе)	122.932	—
Өзге де қаржылық кірістер	25.309	19.536
Жиыны	2.820.024	4.937.555

29. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ТҮСКЕН ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконтының амортизациясы (19-ескертпе)	1.390.712	1.268.976
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (19-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (7, 8-ескертпелер)	35.983	—
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы (13-ескертпе)	—	3.639.607
Облигацияларға инвестициялардың дисконті (13-ескертпе)	—	630.951
Жиыны	2.590.261	6.721.805

30. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	19.417.881	17.080.223
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Мерзімі кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемділік	(6.740.724)	(961.161)
Табыс салығы	13.711.421	15.824.330

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**30. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2018 және 2017 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жыл	2017 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	52.196.404	65.942.186
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	10.439.281	13.188.437
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Тұрақты айырмалардың салық әсері		
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың қайта қаралуына байланысты төмендеуі	(1.065.393)	—
Шетелдік кәсіпорындардың пайдалары мен ауыстырылмайтын залалдары, нетто	988.954	770.545
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	788.242	433.589
Өтемдік тариф бойынша резерв	209.399	—
Амортизацияланбайтын негізгі құралдардың құнсыздануы	93.462	1.029.766
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерін есептен шығару	44.213	1.166.108
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	—	727.921
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	614.476	222.990
Өзге де түзетулердің салық әсері		
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың залалы/(пайдасы)	564.523	(1.420.294)
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	13.711.421	15.824.330

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**30. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі кейінге қалдырылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың теңгемен	2018 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша активтер							
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар	1.953.562	154.354	(137.731)	1.936.939	(850.797)	(206.584)	2.994.320
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	10.781	(124)	—	10.905	245	—	10.660
Ескірген және өтімсіз қорына резерв	3.353	(170)	—	3.523	(26)	—	3.549
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	4.221.881	531.971	620.445	3.069.465	59.015	6.033	3.004.417
Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелерге резервтер және өзге де резервтер	8.225	—	—	8.225	—	—	8.225
Төлемге салық	125.916	(21.437)	—	147.353	32.555	—	114.798
Әділ құнының өзгеруі және облигацияларға инвестициялар бойынша дисконт	101.604	(24.586)	—	126.190	126.190	—	—
Шығындарды кейінгі кезеңдерде аудару	694.956	694.956	—	—	—	—	—
Топ ішіндегі операциялар бойынша іске асырылмаған пайда	401.821	401.821	—	—	—	—	—
Күтілетін несиелік шығындар	180.578	60.572	—	120.006	(8.715)	—	128.721
	7.702.677	1.797.357	482.714	5.422.606	(641.533)	(200.551)	6.264.690
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер							
Негізгі құралдар	(75.097.019)	4.943.367	(11.494.525)	(68.545.861)	1.602.694	(3.027.352)	(67.121.203)
	(75.097.019)	4.943.367	(11.494.525)	(68.545.861)	1.602.694	(3.027.352)	(67.121.203)
Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер							
	(67.394.342)	6.740.724	(11.011.811)	(63.123.255)	961.161	(3.227.903)	(60.856.513)

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

30. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

Негізгі құралдар бойынша мерзімі кейінге қалдырылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілеген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

31. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ

Басқару мақсатында Топ қызмет көрсетуіне байланысты бизнес-бөлімшелерге бөлінген және төрт есептік сегменттен тұрады:

- мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер;
- мұнайды ауыстырып құю;
- су тасымалдау;
- өзге де сегменттер.

2017 жылдың аяғында «Магистралдық Суағызғысы» ЖШС еншілес кәсіпорнының қалыптасуына байланысты, Топ 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, «Су тасымалдау»-ды жеке сегмент ретінде бөлді. Бұрын бұл сегмент «Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер» сегментінің құрамында біріктірілген.

Сәйкестендірілетін, бірақ жеке есептік шектен аспайтын сегменттер «Өзге де сегменттерге» біріккен (жеке сегменттердің түсім мөлшері жиынтық түсімнің кемінде 10% құрайды). Оларға БТК құрғақтық, паромдық және контейнерлік терминалдарды қолдана отыра құрғақ жүкті (аршылмаған қант, аммоний нитраты, цемент, дән, күнбағыс және күнжара) ауыстырып тиеу, сондай-ақ жолаушы терминалының қызметі жатады.

Мұнай тасымалдаумен байланысты қызметтерге есептік шектен аспайтын және қызметтің негізгі түрімен немесе мұнай құбырлары деген Компанияның негізгі активтерімен тығыз байланысқан Компаниямен көрсетілетін мұнайды сақтау, экспедиторлық, пайдалану және құбырларға техникалық қызмет көрсету қызметтері кіреді. Қызметтің кейбір түрлері бойынша Топ басшылығына жеке басқарушылық есептілік берілмейді және осыған орай мұндай қызметтер жеке сегмент болып бөлінбейді.

БМТ пайдалана отырып, БТК арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін ауыстырып құю бойынша қызметтер «Мұнайды ауыстырып құю» сегментіне кіреді. Мұнай терминалының кірістері мұнай мен мұнай өнімдерін сақтау, ауыстырып құю және жөнелту арқылы туындайды. РТЛ ұсынатын мұнайды экспедициялау қызметтеріне азербайжан-грузин шекарасынан Батуми терминалына теміржол арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін тасымалдау жатады. Қызметтің бұл түрі мұнайды ауыстырып құюмен тікелей байланысты, сондықтан жеке сегменттікке бөлінбейді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

31. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ (жалғасы)

	2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жылда					2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жылда				
	Мұнай тасымалдау және байланысты қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құю (Грузия)	Су тасымалдау (Қазақстан)	Өзге де	Сегменттер бойынша жиын	Мұнай тасымалдау және байланысты қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құю (Грузия)	Су тасымалдау (Қазақстан)	Өзге де	Сегменттер бойынша жиын
Мың теңгемен										
Түсім										
Сыртқы клиенттерге сату	208.565.226	3.001.848	7.536.551	6.295.945	225.399.570	201.560.804	8.200.586	7.046.075	5.642.489	222.449.954
Барлық түсім	208.565.226	3.001.848	7.536.551	6.295.945	225.399.570	201.560.804	8.200.586	7.046.075	5.642.489	222.449.954
Қаржы нәтижелері										
Пайда мен залал арқылы негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы	(292.293)	(2.239.655)	—	(117.313)	(2.649.261)	(37.682)	—	—	—	(37.682)
Тозу мен амортизация	(46.235.224)	(1.873.222)	(3.219.403)	(1.081.701)	(52.409.550)	(43.114.292)	(2.015.827)	(2.861.802)	(974.001)	(48.965.922)
Пайыздар бойынша кірістер	2.468.573	4.831	136.962	61.417	2.671.783	4.862.911	55.108	—	—	4.918.019
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар (залалындағы)/ пайдасындағы үлесі	(2.075.937)	—	—	—	(2.075.937)	7.101.470	—	—	—	7.101.470
Табыс салығы бойынша (шығыстар)/үнемділік	(13.680.920)	—	129.974	(160.475)	(13.711.421)	(15.793.678)	(15.978)	—	(14.674)	(15.824.330)
Сегмент пайдасы / (залалы)	45.662.399	(6.234.183)	(2.648.387)	1.705.154	38.484.983	55.072.740	(3.302.861)	(2.332.226)	680.203	50.117.856
Өзге де ақпаратты ашу										
Активтер жиыны	706.250.834	51.206.176	28.932.026	17.051.565	803.440.601	669.637.249	52.756.058	24.285.345	17.548.353	764.227.005
Міндеттемелер жиыны	159.223.487	6.973.998	749.277	11.077.640	178.024.402	147.563.341	13.190.178	1.307.910	2.474.529	164.535.958
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар (14-ескертпе)	30.001.323	—	—	—	30.001.323	31.736.986	—	—	—	31.736.986
Күрделі шығындар	50.380.291	75.563	182.410	395.416	51.033.680	51.351.798	1.167.692	—	—	52.519.490

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, 24 ҚЕХС «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2018 және 2017 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		994.993	2.495.886
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		817.719	3.442
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		607.582	1.051.701
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	9	2.420.294	3.551.029
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі			
		19.761	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	9	19.761	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві			
		(7.295)	—
Жиыны		2.432.760	3.551.538

Байланысты тараптарға өзге де қысқа мерзімді активтер берілген алғытөлемдер мен болашақ кезеңдегі шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		210.957	103.181
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		14.842	101.281
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	11	225.799	204.462
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың болашақ кезеңдегі шығындары			
	11	5	5
Байланысты тараптарға өзге де қысқа мерзімді активтердің жиыны		225.804	204.467

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына негізгі құралдар үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер		16.118	—
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		—	46.927
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін берілген алғытөлемдер жиыны	17	16.118	46.927

Байланысты тараптар алдындағы қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек			
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.334.743	232.361
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		720.259	585.503
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		7.158	2.332
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда қысқа мерзімді кредиторлық берешектің жиыны	18	2.062.160	820.196
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		2.493	2.190
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін қысқа мерзімді өзге де кредиторлық берешектің жиыны		697	—
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін қысқа мерзімді өзге де кредиторлық берешектің жиыны	18	3.190	2.190
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		2.065.350	822.386

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		12.869.915	10.560.712
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		328.173	359.068
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		—	1
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	20	13.198.088	10.919.781

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.437.279	6.589.984
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері бойынша берешек жиыны	20	8.437.279	6.589.984
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		55.559	44.502
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		55.559	44.502
Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелердің жиыны		8.492.838	6.634.486

Топтың байланысты тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	120.997.267	117.469.386
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	9.284.834	9.121.018
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен болған түскен түсім	5.739.205	3.731.719
ҚМГ-ға сатуға арналған активтерді сатудан болған кіріс	372.976	–
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	57.756	16.138
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	39.576	84.391
Бірлескен кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	1.238	–
Жиыны	136.492.852	130.422.652

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланысты тараптардан сатып алу		
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	17.627.906	1.057.305
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.744.501	7.387.038
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.934.371	2.992.827
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қорларды сатып алу	1.429.260	1.071.536
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдармен материалдық емес активтерді сатып алу	199.669	747.248
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	34.645	7.506
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қорларды сатып алу	165	3.359
Жиыны	27.970.517	13.266.819

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Есепті кезеңде Компания «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы байланысты тараптан 17.627.906 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды, соның ішінде «Прорва-Құлсары» магистралды мұнай құбыры мен «Астрахань-Маңғышлақ» су құбырын ауыстыруға арналған жобалар құрылысы бар.

Дивидендтер төлеміне қатысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу	55.387.527	53.656.666
Жиыны	55.387.527	53.656.666

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 834.325 мың теңге құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 586.985 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

33. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Топ басшылығы қазіргі жағдайда Топтың экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Айыппұлдық ықпалшараға қосымша есептелген салық сомасынан 80% көлемінде болатын айыппұлдар мен 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Ұлттық банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызылатын және 2017 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін.

Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Топтың ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**33. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу (жалғасы)***Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау*

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасына байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Топ ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2018 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2018 жылғы 31 желтоқсанға қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Топ ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Грузиядағы кәсіпорындардың салық міндеттемелері

Грузияның салық кодексіне сәйкес (бұдан әрі – «ГСК»), салық органдары салық салу мақсатында егер мәміле байланысты тараптар арасында жасалса нарық бағаларын пайдалану туралы дәлелденген жазбаша шешім қабылдауға құқылы. Бірақ ГСК-да тауарлар мен қызметтердің нарық бағасын анықтау жөнінде белгілі нұсқау болғанмен, анықтау механизмі жеткіліксіз әзірленген және Грузияда трансфертті баға белгілеу бойынша жеке заңнама жоқ. Осындай түсініксіздіктің болуы байланысты тараптар арасындағы мәмілелерге салық салуды қарастырған кезде салық органдары ұстанымының анықсыздығын тудырады.

БМТ Компанияның шетелдік еншілес ұйымымен (PTL) жасалған мәмілелердің елеулі көлемі бар. Бұл мәмілелер байланысты тараптар арасындағы мәмілелерге жатады және олар Грузияның салық органдары тарапынан даулы болуы мүмкін. Басшылық Топ ұйымдары арасында жасалған мәмілелердегі баға белгілеу нарықтық жағдайларда жүзеге асырылады деген негіздемеге маңызды дәлелдер бар деп есептейді, бірақ нарық бағасын анықтау жөнінде заңнамалық базаның болмағандығынан, салық органдарының ұстанымы Топ ұстанымынан өзгеше болуы мүмкін.

Грузияның Салық қызметі (бұдан әрі – «ГСК») 2015 жылы БТК-ның 2010-2014 кезеңіне салық тексерулер нәтижесінде 2.723 мың АҚШ доллары көлемінде қосымша салықтар мен айыппұлдар есептеді (1.046.177 мың теңгеге баламалы). ГСК шешімімен келіспеген БТК шағым арыз берді.

Нәтижесінде, 2016 жылы Грузия Кіріс Қызметі аудит департаментінің шешімімен есептелген салықтар 1.786 мың АҚШ долларына дейін қысқартылды (686.181 мың теңгеге баламалы). Грузия Кіріс Қызметіне дауылдарды қарау бойынша кеңеске БТК кезекті апелляциялық шағымын берді.

Бұдан басқа, 2018 жылы ГСК 2015 жылдан бастап 2018 жылдың бірінші жартыжылдығына БМТ-ға салық тексерулерін жүргізді, оның қорытындысы бойынша 1.856 мың АҚШ доллары көлемінде (713.075 мың теңгеге баламалы) салықтар мен айыппұлдар есептелді. БМТ басшылығы салықтар мен айыппұлдардың қосымша шығындарын даулы деп есептейді және Грузияның Қаржы министрлігіне шағым жіберді.

БМТ басшылығы, жергілікті салық заңнамасының талдауына және ұқсас салық тексерістер бойынша ағымдағы тәжірибеге негізделе отыра, 2016 жылдың соңына 858 мың АҚШ доллары сомасында салықтарды төлеу бойынша міндеттемелерді мойындады (329.644 мың теңгеге баламалы). Қалған БТК-ның 2010-2014 кезеңіне салық тексерулері бойынша 928 мың АҚШ доллары (356.538 мың теңгеге баламалы) және 2015 жылдан бастап 2018 жылдың бірінші жартыжылдығына БМТ-ға салық тексерулері бойынша 1.856 мың АҚШ доллары (713.075 мың теңгеге баламалы) қосымша міндеттемелер ретінде танылмады, себебі басшылық БТК апелляциясы мен БМТ шағымы табысты болады және бұл бөлікте қаржы ресурстарының кетуі екіталай деп есептейді.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Грузия Кіріс Қызметі аудит департаментінің шешімі қайта қаралмады.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үдерісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (5, 19-ескертпелер).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**33. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Сақтандыру мәселелері**

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Топ үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

Негізгі құралдарды сатып алу бойынша міндеттемелер

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін 38.927.686 мың теңгеге сомаға (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 18.507.367 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. Бұл міндеттемелер инвестициялық бағдарламаның бөлігі болып табылады.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлесіп бақылайтын кәсіпорындардың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін сатып алу жөніндегі шарттық міндеттемелерінде Компанияның үлесі 3.707.759 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 123.176 мың теңге) құрады.

Инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелер

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, табиғи монополия субъектісі ретінде Компанияның 2015-2019 жылдарға бекітілген шекті тарифтер аясында 2015-2019 жылдарға өндірістік объектілердің күрделі құрылысына / қайта құруына / күрделі жөндеуіне / диагностикасына бағытталған инвестициялық бағдарламаны орындауға (Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің 2018 жылғы 27 ақпандағы № 68 және ТМРБЖТҚҚК 2018 жылғы 23 ақпандағы № 43-ОД бірлескен бұйрығымен бекітілген) міндеттемесі бар, жалпы сомасы 191 миллиард теңге, оның ішінде:

- 2015 жылы – 57,1 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 18,4 миллиард теңге;
- 2016 жылы – 38,4 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 12,5 миллиард теңге;
- 2017 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,7 миллиард теңге;
- 2018 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,5 миллиард теңге;
- 2019 жылы – 21,36 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 6,6 миллиард теңге.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның инвестициялық бағдарламаны орындау бойынша міндеттемелері 51,8 миллиард теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 63,4 миллиард теңге).

Өндірістік қажеттілікке байланысты 2018 жылдың екінші жартысында өндірістің ағымдағы деңгейін ұстап тұру мақсатында Компания Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне және 2018-2019 жылдарға арналған жоғарыда аталған инвестициялық бағдарламаны түзету жөніндегі ұсыныстарын ТМРБЖТҚҚК-ға жолдады. Компанияның шағымына жауап ретінде, ТМРБЖТҚҚК инвестициялық бағдарламаның белгілі бір шараларын орындамағаны үшін уақытша өтемдік тарифті қолдану тәуекелі туындаған ескертулерге байланысты инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартты. Компанияның ішкі нарыққа мұнай тасымалдау және суды жеткізу қызметтеріне уақытша өтемдік тарифі 2020 жылғы 1 шілдеден бастап он екі ай аралығында қолданылуы мүмкін.

Компания ТМРБЖТҚҚК-ның ескертулерімен келіспей, оның іс-әрекеттеріне шағымдану үшін заңда белгіленген тәртіппен жұмыс жүргізуде.

Сот талқылаулары*БМТ ісін сотта қарау*

2016 жылғы 19 желтоқсанда Грузияның атқарушы сот органдарынан іс қозғауға дейін қамтамасыз ету туралы соттың ұйғарымын орындау бойынша ұсыныс алынды, онда БМТ-ға нарықтағы басым жағдайын пайдаланбау, сондай-ақ қызмет көрсету шартын жасасу туралы талаптар қойылған. Көрсетілген анықтамаға сәйкес сот БМТ меншігіндегі жылжымайтын мүлікке – жер учаскесіне (Батуми қ.), сондай-ақ ондағы ғимараттар мен құрылыстарға тыйым салды. Бұл тыйым салу тәркіленген мүлікті иеліктен шығаруды шектейді, бірақ БМТ-ның операциялық-шаруашылық қызметін қозғамайды. 2016 жылғы 23 желтоқсанда БМТ жоғарыда айтылған ұйғарымға қатысты Тбилиси қалалық сотына шағым түсірді.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**33. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Сот талқылаулары (жалғасы)***БМТ ісін сотта қарау (жалғасы)*

2017 жылғы 15 ақпанда БМТ-ға талап арыз түсті, онда талап қоюшы (Vibro Diagnostic) соттан талап қоюшының арызында айтылған шарттар бойынша БМТ-ға қызмет көрсету туралы шарт жасасуды міндеттеуді, сондай-ақ талап қоюшының пайдасына 2.038 мың АҚШ доллары (783.000 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде залалды және 2016 жылғы 1 желтоқсаннан бастап соттың шешімі орындалғанға дейін ай сайын 280 мың АҚШ доллары (107.576 мың теңгеге баламалы) мөлшеріндегі соманы өтеуді талап етеді. 2017 жылғы 24 ақпанында БМТ осы іске қатысты талап арыз бойынша талап қоюшыға және сотқа БМТ позициясымен талап арызға пікірді жолдады.

2017 жылғы 11 қыркүйекте Тбилиси апелляциялық соты, 2016 жылы 19 желтоқсанда алынған сот ұйғарымының шағымы бойынша БМТ талап – арызын қанағаттандырудан бас тартты, бірақ БМТ сот талқылауын жалғастыруда.

Залалданған мүліктің нарықтық құны талапкердің ақшалай талаптан асып кетуіне байланысты (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тұтқындалған мүліктің баланстық құны 50,1 млн. АҚШ доллары, 16.650 млн. теңгеге баламалы) БМТ өтінішінің негізінде және кейінгі сот шешімі бойынша 2018 жылдың соңында тыйым салынған жер учаскесі басқа жер учаскесіне ауыстырылды. Нәтижесінде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тыйым салынған мүліктің жалпы құны 5,85 млн. АҚШ долларын құрады (2.152 млн. теңгеге баламалы).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қосымша міндеттемелерді мойындамады, себебі БМТ-ның басшылығы арызданушының БМТ-ға деген наразылығын негізсіз деп санайды.

2019 жылғы 12 ақпанда Тбилиси қалалық соты талапкердің пайдасына шешім шығарды, БМТ сот шешімін келесі сатыда шағымдануға ниетті.

БТК активтерінің экспроприациясы

БМТ мен Грузия Үкіметінің арасындағы БТК-ны сенімгерлікпен басқару туралы келісімге сәйкес, егер БТК қатарынан 2 жыл бойы ауыстырып құюдың жылына 4 миллион тонна ең аз көлемі бойынша өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайда, Грузия Үкіметінің БТК активтерін экспроприациялауға құқығы бар. Сонымен қоса, жыл сайын ауыстырып құю көлемі 6 миллион тоннадан кем құрайтын жағдайда, БМТ келесі айыппұлдарды төлеуге міндетті:

- 1 миллион тонна көлеміне дейін орындалмағанда – 1 тоннаға 0,1 АҚШ доллары (он АҚШ центі);
- 1 миллион тоннадан 2 миллион тонна көлеміне дейін орындалмағанда – 1 тоннаға 0,2 АҚШ доллары (жиырма АҚШ центі);
- 2 миллион тоннадан астам көлемінде орындалмағанда – 1 тоннаға 1 АҚШ доллар.

2018 жыл ішінде БТК-ның ауыстырып құю нақты көлемі 5,6 миллион тоннаны құрады (2017 жылы: 5,9 миллион тонна). Келісімге сәйкес, 2018 жылға нақты көлем негізінде, Топ 36 мың АҚШ доллар сомасында айыппұл бойынша резервті есептеді (12.421 мың теңгеге баламалы).

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Топтың шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Топтың тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Топ несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім.

Топ басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несниелік тәуекел

Топ мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Топ саясатына сәйкес, коммерциялық несиенің шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, топқа берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Топта несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Топ ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық және шетелдік банктерде орналастырады (7 және 8-ескертпелер). Топ басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Топ кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік шығындар резервін танийды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard&Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2018 жылғы 31 желтоқсанға	2017 жылғы 31 желтоқсанға
		2018 жылғы 31 желтоқсанға	2017 жылғы 31 желтоқсанға		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банк» АҚ	Қазақстан	BB / Жағымды	Ba1/Тұрақты	60.758.933	68.314.402
Halyk Bank of Georgia	Грузия	BB-	BB-/B	380.742	49.517
Hellenic Bank	Кипр	Saa1	B-	249.730	4.641.986
Bank of Georgia	Грузия	Ba3/Ba2	BB-/B	42.646	56.828
TBC Bank	Грузия	Ba3/Ba2	BB-/B	38.036	101.028
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	Baa3	BBB-	9.338	724
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B / Тұрақты	B3/Жағымды	384	5
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Қазақстан	BB+ / Жағымды	BB+/Жағымды	167	12
«ГазБанк» ЖАҚ	Ресей	–	B3/Тұрақты	–	10.418
«Altyn Bank» АҚ	Қазақстан	BBB- / Тұрақты	Ba2/Тұрақты	–	25
«ЦеснаБанк» АҚ	Қазақстан	B-	B/Тұрақты	–	9
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	–	Ba2/Тұрақты	–	8
Жиыны				61.479.976	73.174.962

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағындары талданады.

Келесі кестеде 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	12.884.530	67.552	820	4.612	12.957.514
Жиыны	-	12.884.530	67.552	820	4.612	12.957.514
2017 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	17.580.864	27.068	145	4.282	17.612.359
Жиыны	-	17.580.864	27.068	145	4.282	17.612.359

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Өзге валюталар	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	28.582.197	37.829	8.452	517.518	29.145.996
Міндеттемелер	931.277	65.608	35.359	647.378	1.679.622
2017 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	23.128.576	13.487	57.825	492.846	23.692.734
Міндеттемелер	994.780	85.231	69.899	881.006	2.030.916

Топтың операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін ресми құралдары жоқ. Топта шетел валютасында жасалатын мәмілелермен байланысты тәуекелдер бар. Ондай тәуекелдер АҚШ долларында болатын кіріске байланысты пайда болады.

Келесі кестеде Топтың салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Топтың капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгеммен</i>	Валюта айырбас бағамының өсуі/төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2018 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -10,00%	3.871.129 (2.765.092)
Ресей рублі	+14,00% -9,00%	(3.889) 2.500
Еуро	+14,00% -10,00%	(3.767) 2.691
2017 жыл		
АҚШ доллары	+10,00% -10,00%	2.213.380 (2.213.380)
Ресей рублі	+16,00% -16,00%	(11.479) 11.479
Еуро	+13,50% -9,50%	(1.630) 1.147

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Топтың негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Топ қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Топ капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Топ капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Топ есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Қаржы құралдарының әділ құны

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

35. ЕСЕП БЕРУ КҮНІНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Мемлекет басшысының 2018 жылғы 29 қыркүйектегі тапсырмасына және ҚМГ Басқармасының 2019 жылғы 11 ақпандағы шешіміне, сондай-ақ 2019 жылғы 29 қаңтардағы Қоғамның Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес, Компания 2019 жылы Түркістан қаласында нысанның құрылысына жалпы сомасы 2,2 миллиард теңге көлемінде демеушілік көрсетеді. Жоғарыда аталған көлемде, 2019 жылғы 18 ақпанда Компания 1 миллиард теңге көлемінде қаржыландырудың алғашқы траншын жасады.